

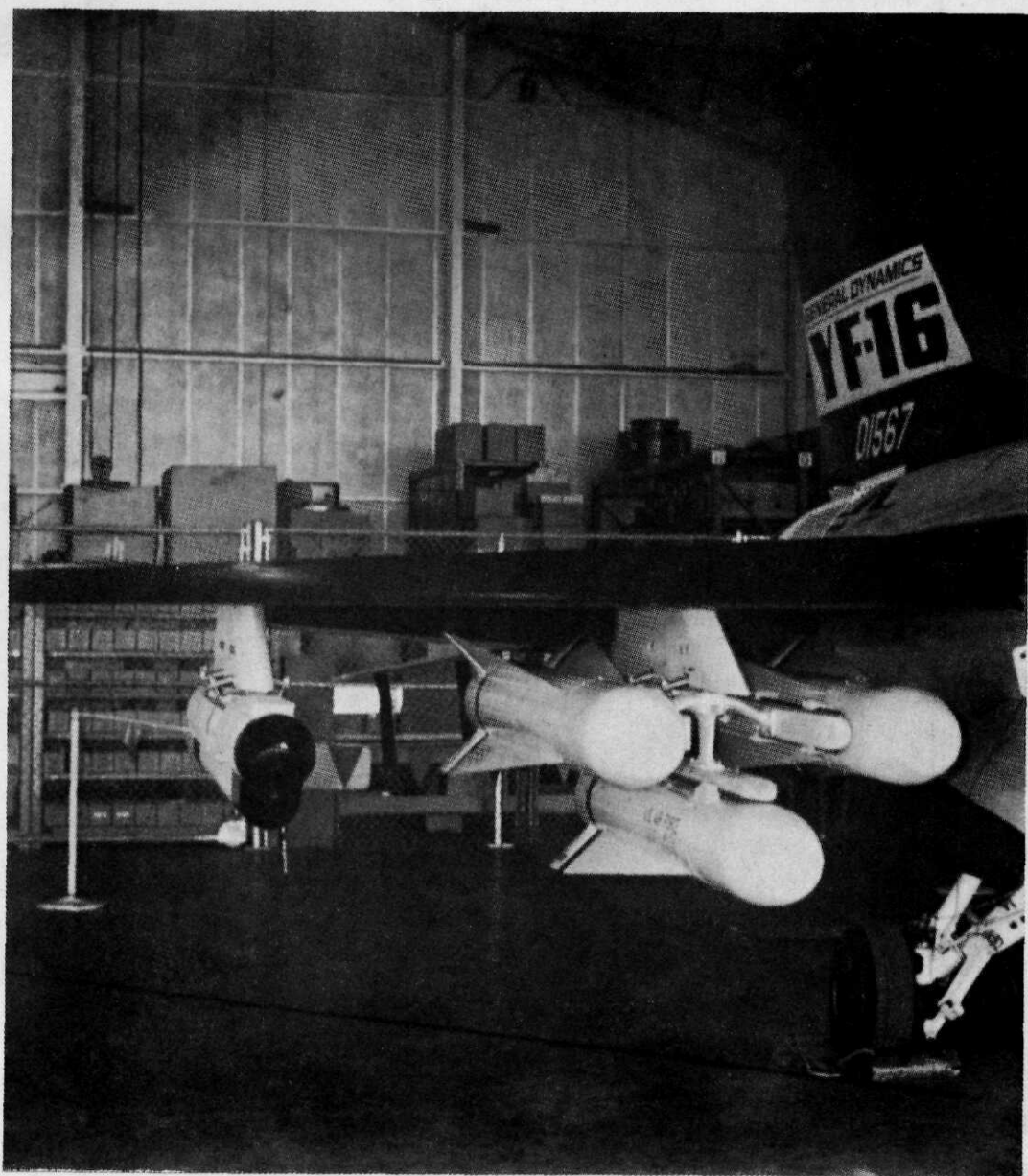
+ Inb. opgave.

KON. MIL. ACADEMIE
BIBLIOTHEEK
Kasteelplein 10
BREDA

militaire spectator

VAARIN OPGENOMEN
DE OFFICIËLE
MEDEDELINGEN VAN
DE KONINKLIJKE
LANDMACHT EN DE
KONINKLIJKE
LUCHTMACHT

F-16 met Maverick
precisiewapens,
ideaal voor grond-
steun . . . maar
wanneer?

(zie blz. 544)

militaire spectator

MAANDBLAD

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

UITGAVE:

Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap

HOOFDREDACTEUR:

W. Walthuis
brigade-generaal der Infanterie b.d.

ADJ.-HOOFDREDACTEUR:

M. W. A. Weers
kolonel van de Koninklijke luchtmacht

REDACTEUREN:

H. A. Baaij
kolonel van de Koninklijke luchtmacht

P. Huysman
majoor der Infanterie

ir. H. Lankhorst
kolonel van de technische staf

CORRESPONDENTIE:

Adm. Militaire Spectator
Spui 32, Den Haag
Tel.: (070) 72 14 64

ABONNEMENTEN:

f 25,—, buitenland f 30,— per jaar, losse nummers f 2,50

ADVERTENTIES:

Frankenhorst 28, Sassenheim
Tel.: (02522) 1 06 46
Contractprijzen op aanvraag

NADruk VERBODEN

inhoud

-
- 524** Officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht
-
- 525** Waakzaamheid, de prijs van de vrijheid
-
- 527** Aanteekeningen betreffende onze groote manoeuvres (anno 1901)
-
- 544** De Jom-Kippoeroorlog, enkele lessen en implicaties voor luchtmachten, door H. de Vos, majoor van de Koninklijke luchtmacht
-
- 550** Vermaatschappelijking in drievoud en het beoordelingssysteem, door M. B. Bloch, kolonel-arts b.d.
-
- 552** Accent on youth, by Norman L. Dodd, kolonel UK Army, retired
-
- 559** Modern telefoneren te velde, door W. Boekwijt, luitenant-kolonel van de verbindingdienst
-
- 563** Nieuwe uitgaven
-
- 566** Uit de vakpers: De Sovjets en conventionele aanvallen
-

OFFICIELE MEDEDELINGEN

KONINKLIJKE LANDMACHT - KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Uit de landmacht- en luchtmachtorders

LaO 76010 (81/15ac)/LuO 76506 (81/15ab). Voorschrift reizen en oefeningen buitenland (ROB).

LaO 76011 (55.71/1q)/LuO 76507 (55.71/1q). Wijziging inkwartieringstarieven.

LaO 76012 (55.1/9aa)/LuO 76508 (55.1/9x). Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht (29e wijziging).

LaO nr 76009 (78/424). Regeling voor de inrichting van examens voor het verkrijgen van de rang van wachtmeester of opperwachtmeester of opperwachtmeester der Koninklijke marechaussee (RIEWO-KMar).

LaO 70018 (51.2/95) / LuO 70514 (51.2/74). Gewetensbezwaren tegen de vervulling van militaire dienst (herdruk, september 1976).

LaO 73005 (55.17/84) / LuO 73504 (55.17/81). Regeling dagelijkse reizen tussen de woning en de plaats van tewerkstelling militairen land- en luchtmacht 1972 (herdruk, september 1976).

LaO 73012 (55.17/85) / LuO 73512 (55.17/82). Regeling huisvestingsbe-

middeling en duur der emolumenten (herdruk, september 1976).

LaO 76013 (51.2/111). Groot verlof en klein verlof in afwachting van groot verlof voor dienstplichtigen der Koninklijke landmacht.

LaO 76014 (82.2/13) / LuO 76509 (82.2/13). Regeling vervoer voor rijksrekening bij bewegingsvrijheid en buitengewoon verlof.

Lamed 019-76 (51.12/39c). Bevordering tot reserve-korporaal der 1e klasse van kort-verbandvrijwilligers en vrijwillig nadienenden.

Lamed 020-76 (51.1/10)/Lumed 515 (51.1/10). Wet verbetering rechtspositie verzetsmilitairen.

Lamed 024-76 (57/74). Embleem Zware militaire vaardigheid.

Lamed 026-76 (51.2/110)/Lumed 517-76 (51.2/85). Ontslag dienstplichtigen wegens algemene diensteindiging.

Lamed 005-62 (52/14) / Lumed 503-62 (52/14). Onder toezicht gestelden in militaire dienst (herdruk, september 1976).

Lamed 007-73 (51.15/96). Bewegingsvrijheid met Goede Vrijdag, Pasen, Pinksteren, Kerstmis en de jaarwisseling voor militairen, behorend tot de KL, die in Nederland hun dienst verrichten (herdruk, september 1976).

Lamed 027-76 (78/382f). Cursus stafdienst aan de Hogere Krijgsschool.

Lamed 028-76 (23.24/8e) / Lumed 519-76 (23.24/7e). Bewakingsgebieden brigades Koninklijke marechaussee.

Lamed 029-76 (51.12/50e) / Lumed 520-76 (51.12/43e). Vaststelling extra toelage voor het studiejaar 1976/77.

Lamed 030-76 (81/8k) / Lumed 521-76 (81/8j). Toepassing militair reisbesluit.

Lumed 518-76 (23.1/81). Opheffing werkgroep plaatsingsbeleid Koninklijke luchtmacht.

Mededelingen van het Commando Opleidingen Koninklijke landmacht

1e opgave van wijzigingen op VS 5-59 (Lichte overgangsmiddelen).

Deze wijziging geeft een duidelijke samenvatting van de te nemen veiligheidsmaatregelen bij oefeningen met lichte of geïmproviseerde overgangsmiddelen voor het oversteken van waterlopen of rivierovergangen.

VS 7-610 (Het zware antitankraketstelsel, TOW, 2e druk). Behalve enkele wijzigingen op de 1e druk is deze 2e druk uitgebreid met:

deel 3: Het pantserrupsvoertuig antitank/TOW (AMX);
deel 4: Het pantserwielvoertuig antitank/TOW (YP 408);
deel 5: De wapendrager 0,25 ton antitank/TOW (NEKAF) en het munitievoertuig 0,25 ton antitank/TOW (NEKAF).

De 1e druk is hiermee vervallen.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijksweg de „Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit schriftelijk kenbaar dienen te maken bij het Ministerie van Defensie, Afdeling CPD, Bagijnestraat 36, Den Haag.

Waakzaamheid, de prijs van de vrijheid

* * Hoewel het boven dit editoriaal geplaatste opschrift zeer zeker een dergelijke veronderstelling wel zou kunnen wettigen, is het toch geenszins de bedoeling op deze bladzijden een verhandeling ten beste te geven over het Geallieerde Commando in Europa (ACE) of over het daarboven gestelde Hoofdkwartier van de Geallieerde Strijdkrachten in Europa (SHAPE) welks wapenspreuk „Vigilia Pretium Libertatis” in de Nederlandse vertaling hierboven prijkt. Al evenmin dient die leuze ter aankondiging van een hier te presenteren beschouwing over de Noordatlantische Verdragsorganisatie waarvan ACE het militaire instrument in ons werelddeel is. Er is echter, zoals hierna moge blijken, wel degelijk een aantal raakpunten aan te wijzen met NAVO, SHAPE en ACE, in het bijzonder waar het gaat om de inhoud die aan het begrip *waakzaamheid* behoort te worden gegeven.

In het oktobernummer van dit blad werd, onder de titel „Kazernementaliteit en geoeffendheid” (*Mil. Spect.* 145(1976)(10)427), ingehaakt op een uitspraak van de Geallieerde Opperbevelhebber in Europa (SACEUR). Met de aan dat onderwerp gewijde bespiegelingen werd bepaald geen volledigheid gepretendeerd, omdat de opzet geen andere was dan aan de generaal méér recht te doen wedervaren dan hem na zijn uitspraak door een deel van de publiciteitsmedia was gedaan. Het is nu verheugend dat, naar aanleiding van en in aansluiting op die beschouwingen, uit de naaste omgeving van SACEUR een positieve reactie mocht worden ontvangen waarin bovendien — en daarin ligt de reden voor dit editoriaal — nog enkele belangwekkende aspecten werden gememoreerd die ter aanvulling en verheldering zouden kunnen dienen. Weliswaar is het gebruikelijk een ingezonden weerwoord te publiceren in de rubriek *Meningen van anderen*, maar aangezien het hier niet gaat om een andersluidende mening maar om waardevolle toevoegingen van dezelfde strekking als het editoriaal, lijkt het passend in deze zelfde

kolommen thans ook plaats in te ruimen voor de essentie uit het ingekomen schrijven.

Voor de goede orde zij vermeld dat de onderhavige reactie afkomstig was van generaal-majoor F. A. van der Post, die uit hoofde van zijn functie als vertegenwoordiger van SACEUR bij het hoogste militaire orgaan van de NAVO — het NATO Military Committee (NAMILCOM) — uiteraard geheel en al vertrouwd is met de opvattingen en inzichten van generaal Haig, met name waar die betrekking hebben op problemen zoals aangesneden in het bewuste editoriaal.

Inderdaad vormden de signaleerde gevaren die de geoeffendheid bedreigen een belangrijke reden voor de door SACEUR geuite bezorgdheid. Daarnaast strekt die bezorgdheid zich nog veel wijder uit, en houdt mede verband met het steeds sterker wordende gevoelen dat een *adequate politieke waarschuwingstijd* voor de dreiging met, of het uitbreken van, een gewapend conflict steeds minder is gewaarborgd. Als oorzaken van die verontrustende ontwikkeling moeten onder meer worden gezien de grotere kracht en vermeerderde flexibiliteit van de direct beschikbare grond- en luchtmacht van het Warschau-Pact, alsmede hun toenemende logistieke zelfstandigheid. Daartegenover staat, dat de gevechtswaarde van de NAVO-strijdkrachten — ondanks incidentele kwalitatieve verbeteringen, die als regel beperkt blijven tot de sector van het materieel — zeker niet toeneemt maar veeleer terugloopt. En dan speelt het een belangrijke rol dat ten aanzien van sommige Westeuropese regeringen de vraag moet worden gesteld of zij wel bereid én in staat zullen zijn, de beschikbare politieke waarschuwingstijd *zo snel mogelijk om te zetten in militaire voorbereidingstijd* door bijvoorbeeld een verhoging van de paraatheid te gelasten, verplaatsingen naar het operatiegebied te doen uitvoeren en mobilisatiemaatregelen te doen treffen.

Een tweede verontrustende ontwikkeling, die SA-

CEURS bezorgdheid vergroot, is gelegen in de verandering die zich voltrekt in de wijze van dienstvervulling. Al meer en meer blijkt men — en daartoe moet helaas ook veel beroepspersoneel al worden gerekend — zich te beperken tot de nauwkeurig afgebakende arbeidsdag, met compensaties voor zogenaamd bijzondere diensten. In het bijzonder leidt dat ertoe dat de oefentijd nog verder inkrimpt dan wel veel minder efficiënt wordt benut, terwijl in het algemeen vraagtekens mogen worden geplaatst bij de *motivatie* van hen die dienst doen met stopwatch en functieomschrijvingen in de hand.

Als derde reden tot zorg moet worden genoemd dat de voor de geloofwaardigheid van de afschrikking niet slechts belangrijke doch in feite onontbeerlijke *snel inzetbare parate eenheden in vele gevallen niet meer beschikbaar* zijn buiten de diensturen of in de weekeinden.

In de vierde plaats vloeit SACEURS bezorgdheid ook voor een niet gering deel voort uit de omstandigheid dat vele, en steeds meer zogenaamd volledige, parate eenheden in vredesgarnizoenen in hun eigen land zijn of worden gelegerd, ver verwijderd van hun mogelijke operatieterrainen, waardoor niet alleen het oude „*mal location*”-probleem wordt gehandhaafd en verergerd maar daarenboven de *motivatie* wordt aangetast aangezien alleen al het levendig houden van de *gedachte aan mogelijke oorlogstaken elders* in steeds toenemende mate wordt bemoeilijkt.

Ten slotte blijkt het *ontbreken van een NAVO-systeem voor het testen van de inzetbaarheid* van de eenheden van de landstrijdkrachten als een pijnlijk gemis te worden ervaren. Op dat punt staan de luchstrijdkrachten er — met hun „*tacvals*” voor hun assigned squadrons — aanmerkelijk beter voor. Hoe sterker immers de hiervoor opgesomde factoren hun invloed doen gevoelen, hoe meer de verantwoordelijke NAVO-bevelhebbers behoefte zullen hebben aan een evaluatiesysteem dat hen de mogelijkheid verschaft aan de hand van *objectieve, in NAVO-verband aanvaardde maatstaven* hun onderhebbende eenheden te wijzen op de noodzaak tot verbetering, dan wel de betrokken landen van zodanige tekortkomingen in kennis te stellen.

Het is duidelijk dat SACEUR zich met recht over dit alles bezorgd betoont. Het is evenzeer duidelijk dat het dringend gewenst, ja noodzakelijk is dat de oorzaken van die bezorgdheid niet slechts worden gesignaleerd maar ook op zo kort mogelijke termijn worden weggenomen. Naar verluidt ligt het in generaal Haig's voornemen, binnenkort te komen met initiatieven ter verbetering van de situatie. Het is te hopen dat de onderscheidene nationale overheden bereid zullen blijken die initiatieven te steunen en te helpen verwezenlijken. Voor regeringen en bewindslieden die daar al op voorhand weinig voor voelen, moet men hopen dat zij de nodige aansporingen zullen krijgen van de parlementen dan wel rechtstreeks van het volk zelf. Want het is absoluut noodzakelijk dat de prijs voor de vrijheid ook metterdaad wordt opgebracht en dat derhalve de waakzaamheid niet wordt veronachtzaamd, doch opnieuw op peil wordt gebracht. Aan die noodzaak mag niet worden getornd, die essentiële voorwaarde moet altijd kunnen worden vervuld.

Het is funest voor de veiligheid van het bondgenootschap wanneer de „kazernementaliteit” ertoe zou leiden dat de afschrikking haar geloofwaardigheid verliest. Daarvoor is het nu bepaald niet het gunstige moment, nu in brede lagen van onze samenleving de bereidheid zich offers te getroosten afneemt, terwijl daartegenover de potentiële tegenpartij niet anders doet dan de bedreiging van de vrije wereld vergroten.

In die vrije wereld zal daarom een ieder goed eraan doen, in herinnering te houden wat generaal Haig ons voorhield in zijn dagorder ter gelegenheid van het vijftienvigjarige bestaan van Allied Command Europe op 2 april van dit jaar:

Wij doen er goed aan te onthouden dat wij niet alleen een zaak dienen van blijvende en vitale betekenis, maar dat wij dat tevens doen in een tijd van gevaren zonder weerga. Op geen enkel ogenblik in de afgelopen vijftienvig jaar zijn de solidariteit, de weerbaarheid en de geestkracht die dit commando altijd hebben gekenmerkt en die zozeer hebben bijgedragen tot de prestaties daarvan, noodzakelijker geweest dan nu!

Aanteekeningen betreffende onze groote manoeuvres

Wie in de laatste paar jaren aan de groote manoeuvres heeft deelgenomen en die van vorige jaren daarmede vergelijkt, zal vermoedelijk evenals ik tot de overtuiging zijn gekomen, dat er vooruitgang is te bespeuren. Er zit meer regelmaat in; meer eenheid in den aanval, meer activiteit bij de verdediging.

Ik wil niet zeggen, dat we zijn waar we wezen moeten, neen, verre van daar. Er wordt ook nu van tijd tot tijd flink heen en weer gemangeld, tengevolge van orders en tegenorders of heelemaal geen orders. Een enkele maal treedt ook nu nog wel eens een toestand in, waarbij in me-

In het editoriaal over „Kazernementaliteit en geoeffendheid” (Mil. Spect. 145(1976)(10)427) werd reeds aangekondigd dat in een volgend nummer zou worden ingegaan op het probleem van de oefeningen van de landstrijdkrachten. Inmiddels heeft een aantal deskundigen zich gezet aan het schrijven van de beschouwingen over het oefenprobleem op verschillende niveaus, en de lezer zal daarvan in de komende nummers kunnen kennis nemen.

Ter inleiding op die artikelenreeks greep de redactie driekwarteeuw terug in de historie, en plaatst hier een herdruk van een beschouwing over het oefenen in groter verband uit de Militaire Spectator van 1901. Zoals de lezer zal kunnen vaststellen, zijn in de loop der jaren de tactieken en de technieken wel danig aan verandering onderhevig geweest doch de problemen zijn in grote mate dezelfde gebleven.

Het komt de redactie voor, dat de lezer anno 1976 met veel genoegen, en evenzeer met veel begrip, zal willen bezien hoe zich deze inleiding uit het begin van onze eeuw verhoudt tot de eigentijdse „aanteekeningen” over dezelfde materie. Ongetwijfeld zullen lezing en vergelijking interessante gezichtspunten kunnen opleveren.

nigen boezem de verzuchting rijst: „nu begrijp ik er heelemaal niets meer van”, maar vooruitgang is er. Wie b.v. verleden jaar *) den aanval op Garderen en dit jaar de beide eerste brigadedagen heeft medegemaakt, zal daarvan een vrij wat beteren indruk hebben gekregen, dan van vorige manoeuvres in een nog niet zoo geheel lang verleden tijdperk, toen spotvogels beweerden, dat het eenige, wat zij er van begrepen hadden, was: „dat er niet twee, maar minstens vijf elkander vijandige partijen waren opgetreden”.

Voor dit heugelijk verschijnsel is een zeer eenvoudige oorzaak. Er wordt nl. in de laatste jaren meer werk gemaakt van troepenleiding én op de kaart, én bij kadermanoeuvres, én vooral gelukkig op het terrein bij bataljons- en regimentsoefeningen, alsmede bij veldoefeningen op meer uitgebreide schaal. Misplaatste zuinigheid, mazel-epidemieën en influenza hebben het in de laatste jaren bijna geregeld afgelegd in den strijd tegen de hoogst nuttige oefeningen.

Er is een tijd geweest, dat ons brein zoodanig in beslag werd genomen door de „individuele opleiding” van den soldaat, dat men eigenlijk niet goed over het nut der groote manoeuvres dorst te praten, uit vrees van te worden aangezien voor achterlijk in de militaire wijsheid.

Deze tijd viel vrijwel samen met dien waarin vele wijzen van het oogenblik hadden uitgemaakt, dat Nederlandsche troepen nimmer in eenigszins grooter verband zullen optreden en dat dus oefening in grooter verband tijdverlies is. Ja, men ging verder en beweerde, dat bij die manoeuvres de soldaat niet alleen niets leerde, maar „dat alles er nog bij hem uitging” ook.

Dit laatste zou zeker in hoofdzaak bewijzen dat „alles er erg los in had gezeten”, maar ik wil

*) Dit artikel werd geschreven in October 1900.

gaarne toegeven, dat de miliciens, wanneer ze van de manoeuvres terugkomen, niet meer dezelfde verlegen, zoete, bange jongetjes zijn van uit den recruitentijd. Neen, ze zijn ontbaard of ontgroend, naar ge het noemen wilt, maar ze zijn tevens heel wat meer soldaat geworden in den waren zin des woords. Ze hebben geleerd zich wat te behelpen. Ze hebben zware vermoeienissen zingende doorstaan en bovenal, ze hebben gevoeld de kracht, die uitgaat van een groote massa, vereenigd onder één commando, en dat geeft onbewust een grooten moreelen steun. Dat doet den jongen soldaat voelen, dat hij wat is: een onderdeel van het groote machtige raderwerk, waarvan zooveel kracht kan uitgaan ten goede. En om hem onbewust dat gevoel in zich te doen opnemen, offer ik gaarne ieder jaar een paar weken op van de individueele oefeningen, hoe na mij die anders ook aan het harte gaan. Wanneer na die manoeuvres mijn jongens rondloopen met iets meer zelfbewusts in hun stap, met het hoofd wat meer rechtop en met wat meer vrijen blik in de nog kort tevoren zoo benauwde recrutenoogen, dan vergeef ik het hun gaarne, wanneer zij gedurende de voorbereidende schietoefeningen bij dit of dat vuur eerst bij de zooveelste beweging naar den vijand kijken, of wanneer zij een andere „individueele” ketterij begaan.

Bovendien, waarom zouden ze zooveel achteruitgaan? Licht dit niet voor een deel aan de troepenofficieren zelf? Geven wij in die dagen, gedurende welke wij in ons doen en laten in en buiten dienst zooveel nader bij den soldaat komen, wel altijd het voorbeeld van stramme discipline? Verliezen wij niet wel eens uit het oog, dat het voorbeeld veel, zoo niet alles doet, dat de soldaat in ons zijn model ziet en dat wij nooit moeten verwachten, dat hij beter zal worden dan dat model?

Zijn we wel altijd consequent gedurende die manoeevredagen in het bepalen van de oogenblikken, waarin we stramheid moeten eischen en die, waarin we de banden gerust wat kunnen laten schieten?

Laten we niet dikwijls die banden zelf uit zorgeloosheid langzamerhand glijpen op oogenblikken, dat dit niet moest gebeuren, om dan

plotseling met schrik te ontwaren, dat ze ons geheel uit de hand zijn gegleden?

Wanneer men soms onder een manoeuvre hoort uitroepen: „wat is het een Janboel”, dan zou men menigmaal daarop kunnen antwoorden: „dat was gedurende den marsch toen u zoo gezellig liep te babbelen, al wel te voorzien en let nu eens op, bij de zooveelste compagnie is het geen Janboel. Geeft u dat niet te denken?”

Maar ik voel, dat ik afdwaal. De oefeningen op meer uitgebreide schaal zijn vooral van onberekenbaar nut, omdat zij de helaas slechts kortstondige „individueele oefeningen” vormen voor alle hoogere officieren, en voor Generalen Staf en Intendance. Het zijn de eenige *afdoende* oefeningen, die men die officieren geven kan. Kadermanoeuvres en oefeningen op de kaart zijn slechts gebrekkige leermiddelen, die een zeer goede leiding vorderen, willen zij eenig nut afwerpen. Troepenleiding in den waren zin des woords leert men er niet mede. Het vooruitschuiven van blokjes op de kaart en het gooien met bataljons bij een kadermanoeuvre gaat zelfs zoo gemakkelijk, dat men allicht daardoor de groote moeilijkheid van het „leiden” van troepen op marsch en in het gevecht gaat onderschatten.

Eerst door dit op het terrein te doen, leert men die bezwaren kennen. Door de routine alleen komt men tot de kennis van de vele omstandigheden, die er toe bijdragen om een bevel van den brigadecommandant aan de brigade op den langen hierarchieken weg van dien commandant naar den tirailleur langzamerhand van inhoud te doen veranderen of zelfs geheel te doen verdwalen. Op de kaart gebeurt zoo iets niet. Slechts door de routine kan men tot de ontdekking komen van allerlei gebeurlijkheden, die oppervlakkig zóó zonderling schijnen, dat men haast aan boos opzet zou gaan denken:

hoe een voorhoede zich in een gevecht wikkelt zijwaarts van den weg, en de hoofdmacht, die zij moet dekken, onbeschermd langs dien weg laat doormarcheeren;

hoe een observatiepost op een toren zich vergist met Noord en Zuid, waardoor eene beweging des vijands het karakter schijnt te krijgen van het afsnijden onzer verbindingen;

hoe bij het weder voorwaarts gaan na een

rust de achter de artillerie marcheerende bataljons kalm blijven staan en daardoor zooveel afstand verliezen, dat zij te laat of heelemaal niet meer in het gevecht komen;

hoe een voorhoede wel afmarcheert zonder dat de hoofdmacht die beweging volgt;

dat alles zijn zaken, die op de kaart niet voorkomen, doch wel bij de manoeuvres. Bij die manoeuvres, al is het door schade en schande, kan men leeren hoe dergelijke zaken zijn te voorkomen, maar bij kadermanoeuvres bestaat daartoe geen gelegenheid.

En och! de oorzaken zijn zoo diep eenvoudig.

Om zulke rampen te doen ontstaan is het voldoende, dat een ordonnans verdwaalt of door een vijandelijke patrouille wordt ingepikt; dat een milicien, die als verbindingsrot dienst doet, niet oplet, of dat een zenuwachtige afdeelingcommandant vergeet een bevel door te geven.

Een stafofficier, afkomstig van een bereden wapen, die nooit bij de infanterie gedetacheerd is geweest en zijn eerste manoeuvre medemaakt als chef van den staf eener brigade — die nu eenmaal in hoofdzaak uit infanterie bestaat — zal op een golvende heide, waar bovendien het vorige jaar plaggen zijn gestoken, tot de ontdekking komen, dat zijn berekeningen omtrent de snelheid van beweging van infanterie totaal niet kloppen. Wanneer de prachtige door hem bedachte verrassende omvatting geheel het karakter eener verrassing verliest, omdat die bataljons niet opschieten, zal hij misschien iets mompelen van „die luie verd. . .”. Maar als hij eens wat meer manoeuvres heeft meegemaakt, dan zal hij inzien, dat zijn oordeel dien dag over die zwetende, zwaar bepakte menschen met hun bestoven gezichten en trekkende beenen onbillijk en onjuist is geweest. Onjuist door gebrek aan kennis, ontstaan door gebrek aan routine, zonder welke de grootste geleerdheid en belezenheid en de mooiste curvimeters geen voldoende waarborg geven tegen onaangename verrassingen.

En door dat gebrek aan routine, geloof ik, ontstonden die manoeuvres, die soms op den spotlust werkten en tot zooveel manoeuvre-anekdoten aanleiding gaven; alleraardigst om onder een glaasje wijn te hooren vertellen, maar die hen, die nadenken, diep weemoedig stemmen of

de vuist doen ballen, al naar de geaardheid van hun karakter.

Want die vertooningen, zoo grappig bij een manoeuvre, kosten in de werkelijkheid misschien duizende menschenlevens, die zonder nut verloren gaan.

In werkelijkheid kost één zoo'n grappige fout op een beetje groote schaal uitgehaald ons wellicht onze duur gekochte onafhankelijkheid.

Och, de zaak is eigenlijk zoo eenvoudig en gemakkelijk te begrijpen.

Heeft men routine, dan gevoelt men zich op zijn gemak en kan men in de volle beteekenis optreden als troepenaanvoerder, als troepenleider.

Ontbreekt de routine, dan heeft men zooveel met zichzelf te doen, om te zorgen, dat men geen fouten maakt, dat er geen tijd overschiet om ook nog veel aan den troep te denken.

Men is dan al blijde wanneer men tamelijk goede orders kan geven; maar om er voor te waken dat zij ook goed worden uitgevoerd, ze aan te vullen of in te grijpen waar dit noodig mocht zijn, te voelen waar en wanneer de beslissing zal vallen en dan ook te zorgen, dat men daar tijdig zelf met de reserves bij de hand is, kijk! dat is nog een heel andere zaak.

Zoo is het in het klein en zoo is het in het groot.

De eenige officieren, die in ons leger met kleine garnizoenen en kleine effectieven het geheele jaar door bij de infanterie werkelijk practisch geoefend worden, zijn de luitenants, al is het dan ook met kleine afdeelingen. Met de kapiteins wordt het al minder.

Is er al zoo hier en daar niet een, die, in de weinige weken gedurende welke hij gelegenheid heeft zijne compagnie zelf te oefenen en *zichzelf* met die compagnie te oefenen, zóó op het oefeningsterrein gekomen tegen zijn oudsten luitenant zegt: „X wil je je gang maar gaan?”

En dan is dit niet uit luiheid, maar met die telkens wisselende reglementen en dat gebrek aan routine voelt hij zich voor die compagnie niet zeker meer en hij weet, dat het dien luitenant beter zal afgaan, dan hem zelf.

Welnu, bij zulk een compagnie zal het gedurende de manoeuvres ook een Janboel zijn; tenzij het dan ook weer die luitenant is, die eigen-

lijk commandeert. Zoo gaat het naar boven crescendo. En nu wil ik wel eens vragen wat er voor de hoogere troepenleiders met hun staven voor gelegenheid overblijft, om een beetje gemakkelijker in die leiding op te doen, wanneer men hun die manoeuvres ontnemt?

Wanneer ik hier voornamelijk spreek over brigade-oefeningen en brigade-commandanten dan is dat, omdat bij onze veldoefeningen op meer uitgebreide schaal de brigade-dagen gewoonlijk den hoofdschotel vormen.

In den regel hebben we slechts twee eigenlijke divisie-manoevres, waarvan er gewoonlijk één mislukt en de laatste min of meer overgaat in wat wij zoo onder ons een parade-manoevre noemen, vermoedelijk onder den invloed van het uur, waarop den laatsten dag reeds een gedeelte der troepen weder naar de garnizoenen moet vertrekken.

Wat hier echter over brigades wordt gezegd geldt natuurlijk ook voor kleinere detachementen, bestaande uit verschillende wapens, en nog in hooger mate voor divisieën of dergelijke grotere troepenafdelingen als men wenscht te laten optreden.

Heeft men veel manoeuvres medegemaakt en er over nagedacht, waarom de eene wel en de andere niet „gelukt”, dan vormt men zich langzamerhand eenige denkbeelden omtrent hetgeen men doen en laten moet, en wat er verder alzoo toe kan bijdragen, om ze wel te doen slagen, zoodat de deskundige onpartijdige toeschouwer kan zeggen: „die brigade is goed geleid”, of wat van nog meer belang is: dat de officieren, het kader en de minderen, waaruit de brigade bestaat, gevoeld hebben dat zij „geleid” werden: met kalmte en vaste hand, door eene leiding, die wist wat zij wilde en die niet maar „zoo'n beetje deed”, zooals ik dat vroeger wel eens hoorde noemen.

Het allereerste wat we daartoe noodig hebben is: een „vlotte” brigadecommandant, die er niet tegen opziet om vlug dáárheen te rijden waar het noodig is en dat desnoods meermalen te doen, zelfs al leidt naar dat punt geen mooie rijweg, en wiens oog nog goed genoeg zijn om op het terrein *zelf* te zien, wat daar gebeurt.

Die kwestie van „vlotheid op het terrein” is altijd van teeren aard.

Vele jaren geleden, toen ik nog pas kort officier was, maakten wij ons op de sociëteit eens vroolijk over het rijden van een der kameraden.

Een ouder collega sprak daarop de volgende wijze woorden: „Jongmensch, zeg een infanterist desnoods, dat hij een valsche munter is, of dat hij zijn vader heeft vermoord, maar zeg hem nooit, dat hij een slecht ruiter is, want dat zal hij je nooit vergeven”.

Ik gevoel dan ook maar al te goed, dat ik op het oogenblik een gevaarlijk stukje ga beginnen, maar het moet er uit: „Zeer velen onzer, niet tegenstaande de gunstige uitzonderingen, zijn niet vlot op het terrein”.

Ja, ik weet het wel, ook op dit punt is vooruitgang en de meesten onzer, ja bijna allen, rijden heel aardig „Moeder Pot” om of maken een ander daarmee overeenkomstig toertje van zowat 1¼ uur met twee drafjes.

Maar, jongens, in de duinen of op een heide met wat hobbels en flinke diepe karresporen (ik spreek nog niet eens van een greppel of dergelijk onding), dan wordt het al weer heel iets anders.

Wanneer wij eenmaal op het paard zitten, gaan we er allemaal even graag zoo eens af; maar als we er eenmaal afgegaan zijn, gaan we er liefst niet meer dan hoogst noodzakelijk weer op.

Zit dat in den ouderdom? Och, ja! natuurlijk ook wel een beetje. Maar ik weet niet of het dat heelemaal is, want ik heb ook wel kolonels en generaals gezien, die vlotter waren dan menig jong luitenant.

Trouwens een paar jaar verschil doet in deze niet af en werkelijke „jeugdige” generaals zullen we wel nooit krijgen, zonder een nieuw Napoleontisch tijdvak.

Maar ook hier is het weer in hooge mate de routine.

Om op hoogen leeftijd nog vlot te paard te zijn, moet men jong veel gereden hebben.

Wij zijn nu eenmaal geen erg bereden natie. Het paard rijden is bij ons niet populair. Wie rijdt in ons land behalve de militairen, die het voor hun dienst moeten doen? Och, het zijn er maar zoo uiterst weinigen.

Ligt het aan het terrein? Ligt het aan het geld? Is het een kwestie van heriditeit? (om met mijn tijd mee te gaan). Misschien zoowat van alles bij elkaar; maar wáár is het.

En om nu iemand van die onbereden natie te maken tot een vlot terrein-ruiter kan men niet volstaan met hem zoo nu en dan eens gedurende een wintercursus één of hoogstens twee keer per week, wat in de manege te laten ronddraaien.

Het bereden maken van luitenants-adjudanten en kapiteins zou vermoedelijk meer baten, maar . . . dat kost veel geld en het is in ons land nu eenmaal gemakkelijker om geld los te krijgen voor doode weermiddelen dan voor oefening voor het personeel.

Dat zal dus wel voorloopig tot de vrome wenschen blijven behooren.

Is vlotheid een deugd voor den brigade-commandant, bepaald onmisbaar is ze voor hen, die deel uitmaken van zijn staf. Ik bedoel hiermede natuurlijk niet alleen en bepaaldelijk de officieren van den Generalen Staf. Zijn zij bij het veldleger ingedeeld, dan is vlotheid voor hen een zoo gebiedende eisch, dat het niet noodig is, daarover nog veel te spreken; maar ik bedoel het geheele personeel van dienst, de toegevoegde officieren en ordonnansen inclus.

Nu, over de laatsten, de ordonnansen, behoeven wij in ons leger zeer bepaald niet te klagen. Allen zijn niet volmaakt, maar de meesten gedeceerd zeer goed, ze worden echter wel eens misbruikt of verkeerd gebruikt, waarover later meer.

De chef van den staf der brigade wordt soms dermate in beslag genomen door het ontleden der ingekomen berichten en het redigeeren van de bevelen van den brigade-commandant, dat die omstandigheden hem den minst beweeglijken persoon maken van dien geheelen staf.

De toegevoegde officieren, adjuncten, adjudanten, of hoe men ze verder noemen wil, moeten echter zoo beweeglijk zijn als kwikzilver.

Steeds en voortdurend moeten zij gereed zijn om daar te gaan kijken, waar de brigade-commandant of diens chef van den staf dat noodig vinden; om troepen te geleiden; om zich te overtuigen, dat orders goed worden uitgevoerd;

dat bedoelde punten zijn bezet; of berichten betrekkelijk den vijand, waaromtrent men twijfelt, juist zijn; enz.; enz.

Maar daarom is het noodig, dat men officieren heeft die nog iets anders kunnen, dan de ingekomen berichten met rood en de uitgegane bevelen met blauw nummeren en dezelfde nummers met een korten inhoud overnemen in een notitieboekje, ten einde den bloedeloosen slag van den zooveelsten nabij dit of dat dorp te ont-rukken aan de vergetelheid, door er na terugkeer in het garnizoen een min of meer gefantaseerde geschiedenis van te schrijven, die terecht zal komen in het stof der archieven van het Ministerie van Oorlog of wellicht in de Verslagen, Rapporten en Memoriën; waarna niemand er meer een oog in zal slaan.

Daarvoor heeft men noodig: officieren (liever een paar meer dan een paar minder), die blik hebben op het terrein en op de grootte van verschillende troepenafdelingen, die spoedig begrijpen, wat de brigadecommandant of diens chef van den staf willen en dat kort en duidelijk en op beleefden toon aan de troepenofficieren weten mede te deelen, en die zich het hoofd niet op hol laten brengen door de gewichtigheid van hun tijdelijke functie.

Natuurlijk moeten zij vlot rijden en goed bereden zijn.

Dit laatste is een groote noodzakelijkheid. Hij, die meer dan eens in dergelijke functiën is opgetreden, weet hoe dikwijls hij soms op zoo'n manoeuvre-dag van het kastje naar den muur wordt gestuurd en hoe men zich dan menigmaal, en vooral wanneer de zenuwen een beetje aan het werk gaan, hoort naroeven: „wat vlug, niet waar”? of „denk er aan, er is haast bij”! of „ik zou maar galop rijden”.

Is nu zulk een officier van een bereden wapen, dan zal hij misschien in zichzelf mopperen en denken, dat kost mij een hoop paarden-vleesch, maar hij kan het dan ten minste doen.

Maar nu moet men niet van een bereden wapen zijn en een respectabel aantal kilo's wegen, omdat men nu niet van de kleinsten is, en dan „bereden” gemaakt zijn met een armzalig depotpaardje, waaronder er zijn, die het heusch niet kunnen helpen, maar die voor zulke strapazen even onbruikbaar zijn als een oude versleten

steenkolboot voor een maillijn tusschen New-York en Londen. Ja! dan is de knapste en de vlotste officier, ofschoon beziel met den besten wil, door overmacht niet voldoende bruikbaar in zijne betrekking.

De latere Maarschalk de Castelane maakte als twee-en-twintig-jarig officier, ik meen als pas aangesteld kapitein, den tocht naar Rusland mede in de functie van toegevoegd officier aan een der generaals van het groote hoofdkwartier. Leest men zijne mémoires, dan blijkt het, dat deze toegevoegde officieren in hoofdzaak dienst deden als ordonnans-officier. Welnu, toen hij den oorlog in ging, nam hij niet minder dan 9 rijpaarden mede.

Men leest dan ook steeds „ik galoppeerde van . . . naar . . .”.

Nu weet ik wel, dat wij voorloopig niet naar Moscou zullen trekken en dat de manoeuvres gewoonlijk maar een dag of acht duren; maar ik weet ook, dat alle officieren, die eveneens gecommandeerd zijn geweest voor zoo'n baantje zonder uitzondering eendrachtig met mij in koor zullen instemmen, wanneer ik uitroep: „geeft den toegevoegden toch een paard van een veldeskadron”. (En wanneer het kan, geeft hen er dan twee.)

Ja, dat arme dier zal misschien een broekje aankrijgen. Als men het wenscht, zal ik zelfs gelooven, dat er wel eens een enkel een jaar eerder door op reform gesteld zal moeten worden.

Maar aan de oefeningen zal het ten goede komen en dat is toch per slot van rekening de hoofdzaak.

Gaarne zou ik dat ook verder naar beneden uitgebreid zien, naar de officieren, die toegevoegd worden aan de regimentscommandanten en de luitenants-adjudanten, wat zeker voor de leiding der troepen bevorderlijk zou zijn, maar dan zou men zoowat de geheele cavalerie moeten uitkleeden.

Hoe dit in tijd van oorlog moet gaan, waar men dan in eens al die rijpaarden vandaan moet halen, daarachter staat een groot vraagteken, dat veel zorg kan baren aan hen, die niet tevreden zijn met een volgens de eischen van netheid naar een bepaald model ingevuld mobilisatiestaatje.

Er is nog iets, dat soms veel kan bijdragen tot het goede verloop van een manoeuvre. Dat is een voldoende aantal deskundige scheidsrechters, die ter plaatse zijn, waar iets gebeurt waarbij hun uitspraak noodzakelijk wordt, ten einde een zonder staking der manoeuvre niet meer te ontwarren mêlée te voorkomen, of te verhinderen, dat de afdeelingen van welk wapen ook, die in de werkelijkheid reeds duizend dooden zouden zijn gestorven, voortgaan met het verrichten van manoeuvre-heldendaden.

Ik herinner mij, hoe wij eens van uit een bedekt terrein geheel onverwachts met ons bataljon het vuur openden op een marcheerende colonne.

Het was een volkomen verrassing.

De vijandelijke colonne bleef als vanzelf staan. Ik vermoed, dat de officieren elkaar een oogeblik beteuterd zullen hebben aangekeken, maar, aangezien ze toch nog wel een dikke 100 Meter van ons af waren, was ten minste de uitdrukking van hun gelaat voor ons niet te onderscheiden.

Toen — ja er moest toch wel wat gebeuren — marcheerden de afdeelingen doodleuk zoo op een 150 Meter met vieren uit de flank onder ons snelvuur om ons heen, maakten toen front en deployeerden de tirailleur.

Nu toen dat gebeurde, hoorde ik een luitenant tot zijn compagniescollega zeggen: „Het is met de scheidsrechters als met de politieagenten; als je ze noodig hebt, zie je er nooit een”.

Dat was niet mooi van dien luitenant en hij overdreef daarbij in alle opzichten en dat doen jonge luitenants wel meer. Het was zelfs ook dien dag niet eens heelemaal waar, want een oogenblik daarna kwam er een hulpscheidsrechter aanhollen, die uitmaakte, dat wij „omvat waren”, dus in een tactisch hoogst nadeelige positie verkeerden, dus onmiddellijk terug moesten . . . en zo deden wij al mopperende.

Want op de manoeuvres wordt dikwijls veel gemopperd onder het voetvolk. Maar dat heeft niet veel te beteekenen. Men meent het zoo erg niet, het lucht eens op, men loopt er geen kilometer minder om en is 's avonds weer even opgewekt en vroolijk alsof er nooit werd gemopperd.

Dat die hulpscheidsrechter dat zoo „uitmaak-

te" en dat onze toenmalige bataljonscommandant zich daar zonder meer in schikte, kwam vermoedelijk omdat zij beiden kort voor de manoeuvres nog niet eens er aan hadden gedacht de 2e alinea van § 65 van het voorschrift „Veldmanoeuvres" door te lezen en daardoor den inhoud van die alinea vergeten hadden. Het handelen naar dien inhoud kan echter kleine wijvingen en prikkelingen voorkomen, en om mijn lezers de moeite te besparen dat voorschrift op te gaan zoeken, zal ik hun vertellen dat die alinea aldus luidt:

„De hulpscheidsrechters zijn niet bevoegd op eigen gezag beslissingen te nemen".

En daarom te meer zal het zooveel waard zijn, wanneer op het goede oogenblik een scheidsrechter bij de hand is.

Hoe gaat het gewoonlijk.

De scheidsrechters krijgen van den leider der oefeningen, tevens hoofdscheidsrechter, meestal den vorigen avond de aan de beide partijcommandanten verstrekte opdrachten en de door deze genomen dispositiën.

Hoofdscheidsrechter en scheidsrechters kunnen zich dus een tamelijk goed beeld vormen van het verloop, dat de manoeuvre vermoedelijk nemen zal en daarop is dan ook in den regel de wijze van verdeling van den arbeid der scheidsrechters gegrond.

Maar nu zijn er dikwijls den volgenden dag allerlei verrassingen, die de zaak geheel anders doen verloop.

Wanneer er nu niet een voldoende aantal scheidsrechters aanwezig is, die de verschillende afdelingen van beide partijen begeleid hebben, maar er zijn er slechts enkelen, die zich van tevoren naar het „vermoedelijk" beslissingspunt hebben begeven, dan kan het moeilijk anders, of er zal meer dan eens op het onverwachte beslissingspunt geen scheidsrechter aanwezig zijn.

Ik weet wel, dat ik eentonig word, door weder over die eeuwige vlotheid te gaan spreken, maar toch is die ook hier niet zonder invloed.

Laat daarom ieder jaar met de manoeuvres een goed aantal scheidsrechters medegaan, dan blijven er, behalve die, welke door de wederzijdse artillerie gebonden worden, voldoende over om de verschillende afdelingen, die bij de wederzijdsche partijen een min of meer zelfstandige

of op het geheel van invloed zijnde rol gaan spelen, te begeleiden op hun marsch.

Dán kan het aantal vergoeden, waar de vlotheid niet waarborgt voor alomtegenwoordigheid en waar de uitkomst anders is, dan men aanvankelijk zich had voorgesteld.

Dán zal het ook niet meer behoeven voor te komen, dat de inhoud van de evengenoemde alinea vergeten wordt.

Ook kan het aanbeveling verdienen, dat de partijcommandanten, wanneer zij onverwacht eenig besluit nemen, dat van invloed is op het verder verloop der manoeuvre, daarvan kennis geven aan in de nabijheid zijnde scheidsrechters. Hetzelfde geldt voor commandanten van afdelingen, die het initiatief nemen tot een of andere beweging, die niet als vanzelf uit de oorspronkelijke dispositie is op te maken.

Toen ik nog officier moest worden, leerden wij de tactiek uit een boek, waarin met vette letters over verschillende onderwerpen eenige hoofdregels werden aangegeven, die dan met kleinere letters naar behoefte min of meer uitgebreid werden toegelicht. Die hoofdregels noemden wij „puntjes" en wij wisten precies hoeveel van die puntjes moesten er zijn: zooveel voor den cavalerie-aanval, zooveel voor het artilleriegevecht, zooveel voor het salvo- en zooveel voor het tirailleurvuur. Wanneer men nu bij repetitie of examen al die puntjes onderhanden had genomen, dan had men een gevoel als iemand, die zich bewust is een goed werk te hebben verricht.

Lag het aan het systeem of lag het aan onze wellicht overdreven wijze van toepassing, dat weet ik niet, maar later kwam er een andere strooming, en het boek, dat wij met zooveel eerbied hadden aangezien voor de bron van alle tactische wijsheid, werd eenigszins minachtend verklaard te zijn een „receptenboek".

Ik wil graag aannemen, dat de tactische opleiding nu veel beter is; maar ouderwets als ik ben, denk ik nog altijd met een gevoel van hartelijke vriendschap aan ons oude receptenboek en al durf ik het dan ook niet hardop te doen, zoo bij mij zelf zeg ik wel eens: „als nu de recepten goed waren, dan was die methode misschien nog niet zoo kwaad".

Daardoor kom ik zoo bij de behandeling van

een of ander onderwerp, dikwijls bijna zonder het zelf te merken, terug op die oude receptenmanier. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan.

Het gevolg daarvan is, dat ik hier thans eenige recepten ga overschrijven uit de notitiën die ik maakte gedurende de vele manoeuvres, waaraan ik in de laatste jaren deelnam.

Eischt, dat ieder officier en ieder ordonnans uwer brigade, zoo van uwen staf als bij de korpsen, op ieder gewild oogenblik steeds onmiddellijk op de kaart kan aanwijzen, waar hij op dat oogenblik is. Overtuigt u een enkele maal persoonlijk ervan, dat daaraan de hand wordt gehouden, en laat dat meermalen doen door den chef van uwen staf en door de korpscommandanten.

Ik heb dit recept voorop gezet, omdat ik het van meer belang acht, dan men zoo oppervlakkig wel zou denken, dat het is.

„Ja, dat loopen of rijden op de kaart is lang nog niet zoo gemakkelijk” hoort men wel eens beweren. Neen! het is integendeel zeer gemakkelijk, want onze manoeuvrekaarten zijn — enkele kleine onvermijdelijke onnauwkeurigheden daargelaten — schitterend mooi van correctheid en uitvoering, althans voor zoover betreft het doel, dat wij er mede beoogen.

Maar het eischt een voortdurende oplettendheid en wanneer men veel afleiding heeft, hetzij door de omgeving of door de inkomende berichten, of wanneer men lang in een colonne meeboemelt, dan vergeet men de kaart wel eens en rekent daarbij op zijn buurman en wanneer nu die buurman hetzelfde doet, dan zijn de onheilen niet te overzien.

Ik ben eens met een geheelen brigadestaf minstens een uur lang aan het dwalen geweest en toen wij heelemaal niet meer wisten waar we waren, moest een der toegevoegde officieren 10 pas vooruit rijden en den weg aanwijzen. Maar dat hielp niet en dat hadden wij wel van tevoren kunnen begrijpen, want hij wist evenmin waar we waren.

Maar wij hadden geluk, want we kwamen eindelijk aan een buitenplaats waarvan de naam op de kaart stond.

Op het hek van die buitenplaats stond ook iets, namelijk: „verboden toegang”.

Daarom keken we zoolang den anderen kant uit, reden over die buitenplaats heen, kropen aan de overzijde door de struiken, sprongen toen over een gelukkig smalle, droge greppel en kwamen zoo op den weg, dien wij hebben moesten. Daar hadden we nog meer geluk, want we kwamen bijna uit aan het hoofd der colonne, die zich intusschen reeds geformeerd had en op het sein „voorwaarts” wachtte.

Kon niemand van dien heelen staf, geen officier of geen ordonnans dan op de kaart rijden?

Neen, daar zat het niet in. Ik veronderstel, dat de meesten het zelfs zeer goed konden; maar . . . de weg leek zoo eenvoudig te vinden, het weer was zoo prachtig en in het mooie dorp waar we uitreden zijn zulke keurige villa's met verrukkelijk hout en sierlijke bloembedden en achter de hekken stonden lieve meisjes met aller-aardigste gezichtjes en wij waren vroolijk en babbelden zoo gezellig en daardoor sloegen de voorsten een verkeerden weg in en de anderen reden die voorsten goedig na en iedereen dacht, dat wij waren waar we wezen moesten, totdat wij tot de ontdekking kwamen, dat we op een erbarmelijke manier verdwaald waren.

Maar toen wij dat merkten, waren we in een boschterrein en dan, ja dan is het niet zoo eenvoudig om uit te maken waar men eigenlijk wel is.

Een ander voorbeeld:

Men heeft al een paar uur in een lange colonne gemarcheerd langs een weg, die geen uitzicht geeft op het nevenliggend terrein. Het is warm, ja benauwd en stoffig. Men heeft in de verte hooren schieten en dat heeft de levensgeesten een oogenblik weer opgewekt. Maar dat heeft slechts kort geduurd. Er is halt gecommandeerd, en weer voorwaarts, en weer halt, en zoo verder bij toerbeurt en plotseling komt er leven in de brouwerij.

Gevlieg van ordonnansen en adjudanten. Hoofdofficieren voor, enz. De troep treedt aan, neemt de geweren aan den schouder, zet ze weer af en gaat weer liggen aan den kant van den weg en daar in eens komen de bevelen:

„Zooveelste Bataljon marcheert over de derde O van Kooger Hoogte, of bezet de brug 500

Meter ten Z. van de vierde *e* van Deelerbeek of de N. helling van hoogte 37, enz., enz.

De kaarten komen te voorschijn, er wordt gekeken en nog eens gekeken. Dan zijn er die weten waar zij zijn, anderen die denken dat zij het weten en weer anderen, die daaromtrent twijfelen. Daar buitendien, de O's en e's en die cijfers op het terrein niet zijn aangegeven, bestaat er voor de beide laatste rubrieken veel kans, dat zij hunne afdelingen verkeerd zullen dirigeren.

Bij de laatste rubriek voornamelijk, wanneer valsche schaamte weerhoudt om te bekennen, dat men niet zeker is van zijn zaak en daarvan heb ik voorbeelden gezien. En zoo kan het gebeuren, dat niettegenstaande het meest keurige, volgens de nieuwste eischen opgemaakte gevechtsbevel heel iets anders gebeurt, dan er in dat bevel is uitgedrukt en dat de brigade-commandant tot zijne groote verbazing een punt, waaraan hij veel gewicht hechtte, onbezet vindt, of een afdeling naar den linkervleugel ziet marcheren, die hij bestemd had voor den het meest bedreigden rechtervleugel.

Men mag zich dan gelukkig rekenen, wanneer men zoo iets bijtijds bemerkt en nog de gelegenheid heeft om het te herstellen.

Laat iedereen steeds de kaart volgen, zelfs in het gevecht. Dit geldt voor de officieren van alle rangen.

Laat een compagnies-commandant gedurende het gevecht zijn sabel in de scheede houden, en desnoods zijn fluitje, hoorntje, of welk muziekinstrument men hem geven wil, verliezen, maar laat hem steeds de vinger op de kaart houden bij het punt waar hij is, dan zal hij ook een goed begrip hebben van het punt, waar zich de vijand bevindt en dus daarnaar niet alleen zijn vuur en bewegingen regelen, maar ook daaromtrent geen onjuiste berichten inzenden.

Het aanhalen van meer voorbeelden acht ik overbodig; maar nu we toch over de kaart spreken wil ik aan het vorige nog een klein receptje toevoegen, en dat is:

Laat nooit een officier of een ordonnans met een bevel of bericht wegrijden zonder dat hij op de kaart het punt heeft aangewezen vanwaar hij afrijdt en het punt waarheen hij gaan moet en laat hem hetzelfde doen bij den persoon, waarvoor het bevel of bericht bestemd is.

Dat zal veel vergissingen kunnen voorkomen en kost uiterst weinig tijd, wanneer men er maar eenmaal de gewoonte van heeft.

Een volgend recept, dat zeker niet van minder belang is, luidt als volgt:

Overtuigt u er steeds van dat gegeven bevelen zijn uitgevoerd en dat zij goed zijn uitgevoerd.

Dat toezicht is *bepaald noodzakelijk*, want reeds vroeger vestigde ik de aandacht op het feit, dat allerlei kleine oorzaken, waaraan men soms niet denkt, ten gevolge hebben, dat, zelfs bij de beste bedoelingen van alle medewerkers, de gegeven bevelen een enkele maal niet of verkeerd worden uitgevoerd.

Wanneer des morgens bij het begin der manoeuvre een colonne geformeerd wordt, laat dan iemand langs die colonne rijden, om te zien of alle afdelingen op haar plaats zijn aangekomen;

wanneer uit een rendes-vous stelling wordt afgemarcheerd, laat dan iemand achter blijven, die toeziet dat de afdelingen elkander opvolgen als is aangegeven in het marschbevel;

wordt voorwaarts gemarcheerd zowel bij den aanvang der manoeuvre als na een tijdelijke halt, laat dan iemand langs de colonne rijden om te zien of alles volgt;

wordt opgemarcheerd tot het gevecht, ziet dan zelf toe, dat de afdelingen in de goede richting gaan, wordt een verdedigende stelling ingenomen, ziet dan zelf toe, dat zij bezet is volgens uwe bevelen.

Ik heb het werkelijk bijgewoond, dat een gedeelte eener colonne bleef staan, terwijl de rest afmarcheerde, en een ander maal, dat de hoofdmacht de voorhoede liet vertrekken zonder die beweging te volgen, toen de aangegeven afstand van 800 Meters was verkregen. Toen die fout „toevallig” ontdekt werd, was de afstand reeds minstens 3.5 Kilometer geworden, wat moest worden ingehaald door stilstaan van de voorhoede en hollen der hoofdmacht.

Doch met die voorbeelden treed ik in herhaling en ik voeg aan de vorige wenken er nog slechts twee toe, wier opvolging ook kan bijdragen tot het juist uitvoeren der gegeven bevelen en wel:

Geeft aan een afdeling, die een afzonderlijke opdracht krijgt voor een omvatting, omtrekking,

het bezetten van een afgelegen punt, of wat dan ook, iemand mee van uw staf, die uw inzichten kent en die die afdeeling vergezelt naar het punt waar gij ze wilt hebben en daarvan rapporteert.

Mocht het — wat wel zelden het geval zal zijn — noodig wezen om op het delicate dier zending met een enkel woord te wijzen, dan is dat niet kwaad. Daardoor kan worden voorkomen, dat die zendeling in meerdere of mindere ontoerekenbaarheid tegen een veel hooger geplaatst officier een uitdrukking bezigt als: „namens den kolonel kom ik uw bataljon geleiden naar, enz.“, wat terecht niet door ieder even vriendelijk zal worden opgevat, en toch, ook hier is het niet mijn phantasie die werkt, maar wel mijn geheugen.

En ten tweede: laat alle afdeelingen, die tot het gevecht moeten opmarcheeren of eene stelling bezetten, u rapporteeren, wanneer zij voor dien aanval zijn opgemarcheerd of ter plaatse zijn aangekomen.

Nu kan ik niet ontkennen, dat door het opvolgen van al die wenken, de toegevoegde officieren en de ordonnansen heel wat te doen krijgen. Dat is echter minder, want, wanneer gedaan wordt wat hiervoor is gezegd, zal veel nuteloos heen en weer gedraaf en gezocht voorkomen kunnen worden.

Voor het overbrengen van zeer gewichtige bevelen of berichten — zelfs schriftelijke — gebruike men zooveel mogelijk officieren, die op de hoogte zijn van den toestand en dus ook zoo noodig nadere inlichtingen kunnen geven.

Het is niet meer dan menschelijk en natuurlijk, dat hij, die het bevel of bericht redigeert, het duidelijk en ondubbelzinnig vindt.

Maar hoe dikwijls gebeurt het niet, dat de ontvanger uitroept — hetzij hardop of binnensmonds — „Wat is dát nou?“ of „Wat willen ze nu?“ of „Hoogte 70? er zijn wel vier hoogtes 70!“, enz., enz., en dan is dikwijls een kleine toelichting voldoende om de nevelen van onzekerheid en twijfel te doen optrekken.

Een reden te meer om niet te karig te zijn met het aantal toegevoegde officieren. Bij de manoeuvres van een der laatste jaren zag ik in dit opzicht bij den divisiestaf de luitenants der or-

donnansen, van den trein en van het detachement paarden voor onberedene officieren met groote opgewektheid goede diensten presteeren.

Nu ik op dit punt ben aangekomen, maak ik even een zijsprongetje naar het gebruik, dat soms bij de staven en ook wel eens bij de troepen gemaakt wordt van de bereden ordonnansen.

Naarmate een staf grooter wordt, neemt ook het aantal personen toe, dat bij zoo'n staf mederijdt zonder nu gedurende de manoeuvre zelf heel veel te doen te hebben. Ik noem hierbij geen functiën, want ik wil niemand verdriet doen, die misschien meent, dat hij zoo mederijdende, toch nog een vrij nuttig werk verrichtte. Al die heeren hebben echter paarden en wanneer ze afstijgen, moeten die paarden worden vastgehouden. Stijgen ze weer op, dan is een beetje hulp daarbij soms hoogst wenschelijk. Sommigen trekken 's morgens vroeg jassen aan en als de zon dan lekker doorkomt, trekken ze die weer uit en dan krijgt een ordonnans ze te dragen en zoo al meer, maar wanneer de chef van dien staf daar niet oplet, dan zijn in een paar dagen een gedeelte der aan dien staf toegevoegde ordonnansen veranderd in oppassers. Het gevolg is, dat enkele ordonnansen niet gebruikt en de anderen misbruikt worden in den dienst waarvoor zij bestemd zijn.

Moet dus een staf afstijgen, neemt dan een man of wat van het meest nabij zijnde bataljon infanterie om zoolang de paarden vast te houden, en is de infanterie te ver uit de buurt, laat dan ten minste de heeren die gedurende de eigenlijke manoeuvre geen werk hebben, zelf hun paarden en mantels vasthouden.

Het kan ook aanbeveling verdienen de ordonnansen een vast nummer te geven en er op te letten, dat zij volgens die nummering bij toerbeurt worden afgezonden. Hierdoor kan men voorkomen, dat de fellen hunner voortdurend jachtritje spelen en dat de luien zich achterbaks houden. Is er een wachtmeester van het ordonnansen-eskadron bij den staf, dan kan die met dien dienst belast worden, doch onder contrôle van een officier, want ook die wachtmeester kan worden uitgezonden met bevelen, waarbij het er op aankomt.

Ook kan het niet genoeg worden aanbevolen

om een ordonnans vóór hij wegrijdt zeer duidelijk mede te deelen, wie hem wegzendt en bij wien hij zich moet melden en hem dit te doen herhalen.

Ik heb er meer dan eens een vragende en zoekende zien ronddoelen, en ik heb er ook wel eens een ontmoet, die op de vraag, wie hem afgezonden had, niets anders wist te antwoorden dan: „een kernel”, waarop later bleek, dat hij de renbode van een scheidsrechter was geweest.

Een ander deelde mede, dat hij was gezonden door „een hooge van de infanterie”. Dit maakte de zaak niet duidelijker, wat echter wel noodig was, want de handteekening van het bericht was onleesbaar. De afzender nu was een kapitein, commandant eener flankdekking ter sterkte van twee compagnieën. Hij was gedurende de manoeuvres bereiden en deze omstandigheid had hem vermoedelijk „hoog” gemaakt in de oogen van dien ordonnans.

Wellicht hebben beide ordonnansen toen vernomen, dat men aan hunne schranderheid twijfelde, maar de schuld lag hier mijns inziens aan de afzenders.

Een zaak van zeer veel gewicht voor de goede directie der brigade, is de plaats waar de brigade-commandant zich ophoudt.

Zeer terecht is er in de laatste jaren herhaaldelijk met nadruk op gewezen bij de besprekingen, dat hoogere officieren zich niet te paard in de tirailleurlinie moeten bevinden, waardoor zij zich noodeloos bloot stellen aan het vijandelijk vuur en er buitendien allicht toe komen, zich te bemoeien met het werk van groepscommandanten, enz., waardoor de goede leiding van de afdeling, welke zij commandeeren, benadeeld wordt.

Tegenwoordig ziet men dat dan ook niet meer gebeuren. Maar men wachte zich in deze ook voor overdrijving.

Wordt de theorie: „de plaats van den commandant is bij de reserve” te schools opgevat, dan komt dat beslist ten nadeele van de leiding.

Het is zoo gemakkelijk bij onderwijs of voordracht op het bord eenige lijntjes naast elkaar te teekenen, die de gevechtlinie voorstellen en op een afstand daaronder met een paar vierkantjes de reserves aan te geven; met een drie-

hoekje of vlaggetje wordt daarna de plaats van den commandant gemarkeerd tusschen die lijntjes en de vierkantjes in, wat dichtter bij de laatsten dan bij de eersten. Och, dat is zoo duidelijk en men moet dan al erg ongeloovig zijn, om er aan te durven twijfelen, dat dit altijd de meest geschikte plaats is. Maar toch ook hier is de theorie vaak in strijd met de practijk. De theorie moge steeds waar zijn voor groote legers, waar door gebrek aan overzicht de directie toch in hoofdzaak op de kaart af moet geschieden; voor de divisie, de brigade of eene kleinere afdeling, blijkt in de werkelijkheid deze theorie dikwijls niet te voldoen.

Dan geldt mijns inziens de stelling: *de plaats van den commandant is daar, waar hij zooveel mogelijk kan zien wat er gebeurt.*

Stuit men op den vijand, dan moet de commandant vooruit, om *zelf* te zien hoe de toestand is.

Zowel bij aanvaller als verdediger is zijn opstellingsplaats daar, waar hij het belangrijkste deel van het gevecht *zelf* kan overzien.

Zoo eenigszins mogelijk verzamelt hij voor den aanvang van het gevecht ook op dit punt de korpscommandanten en deelt hun daar zijn inzichten mede. Dat geeft beter waarborgen voor eene goede leiding, dan alle O's van Kooger Hoogte en alle E's van Deelerbeek.

Wil hij den vijand omvatten, dan moet hij zich althans tijdelijk zoodanig opstellen, dat hij kan waarnemen, wanneer die omvatting begint te werken.

De commandant der verdedigende partij moet daar zijn, waar hij *zelf* zijn tegenaanval in werking kan zien treden.

In het algemeen moet men daar zijn, waar iets plaats grijpt, dat tot de beslissing aanleiding kan geven. Voor die verplaatsingen is echter eenige vlotheid noodzakelijk en men vergete niet iemand achter te laten op de oorspronkelijk aangegeven plaats van opstelling, met het oog op eventueel inkomende berichten.

Zou de staf te paard of met de paarden te veel in het oog vallen, dan late men die zooveel als noodig is achter en schrome niet een honderd meter te voet af te leggen.

Blijft men achterwaarts en wil men voor de

leiding zich tevreden stellen met de inkomende berichten, dan kan men wel eens tot de bittere ervaring komen, dat men van zeer gewichtige gebeurtenissen menigmaal te laat bericht ontvangt, om nog tijdig de juiste maatregelen te kunnen nemen.

Dan gebeurt het, dat men omvat wordt zonder tijd te hebben de reserves naar den bedreigden vleugel te verplaatsen, of om een tegenaanval te doen; of dat de vijand, een omvatting vreezende, zich uit de voeten maakt en men tijden lang blijft hangen voor een verlaten stelling; of dat men met de geheele brigade zich laat ophouden en tot het gevecht ontwikkelen door een enkele batterij met wat wielrijders als bedekking.

En toch al die zaken heb ik bijgewoond. In de werkelijkheid zal er wellicht door deze wijze van optreden van den brigade-commandant meer kans zijn, dat er eens een sneuvelt of gewond wordt, maar daar is niets aan te doen. Als de geest er maar in zit, zal zijn chef van den staf en daarna zijn opvolger „de affaire wel op denzelfden voet voortzetten”, om het eens met een huiselijke uitdrukking duidelijk te maken.

Bij het in aanraking komen met den vijand is het ook daarom zoo noodig, dat men zichzelf overtuige van den toestand, omdat de vooruitgeschoven cavalerie menigmaal geen voldoende licht heeft laten schijnen. Ik zeg dat niet om er haar een verwijt van te maken, want eerstens kan zij in de minderheid zijn en zelfs al is zij de sterkste, dan maakt nog dikwijls de korte afstand, waarop de beide partijen zich van elkander bevinden, het ondoenlijk, „tijdig” de noodige gegevens te verschaffen; vooral wanneer beide partijen elkander tegemoet rukken.

Ik herinner mij een manoeuvre, waarbij de eene partij, zooals later bleek, een stelling had ingericht ruim 20 Kilometer verwijderd van het punt van uitgang van de andere, die ik gemakshalve den aanvaller zal noemen.

Welnu dien dag had de cavalerie van den aanvaller behoorlijk tijd en de berichten, die gaandeweg inkwamen, waren dan ook duidelijk en volledig. Ook de verdediger werd voldoende ingelicht omtrent den opmarsch van de tegenpartij, niettegenstaande zijn cavalerie in de minderheid was.

Toch over cavalerie sprekende, is het niet

overbodig er eens aan te herinneren, dat wij bij de manoeuvres in de laatste jaren er zeer royaal mede worden bedeed. Een brigade, waaraan een heel regiment huzaren wordt toegevoegd, is geen gewoon verschijnsel meer.

Uit een oogpunt van oefening voor de cavalerie is dat misschien uitstekend; maar het gewent ons toch ook aan hulpmiddelen, waarover wij in tijd van oorlog niet zullen kunnen beschikken.

Wat zal er dan van onze drie regimentjes cavalerie overblijven, om aan de divisieën te kunnen worden toegevoegd?

In afwachting, dat dit vraagteeken overbodig gemaakt wordt, zou ik gaarne zien, dat men een flinke uitbreiding gaf aan onze wielrijders. Die kunnen ook menigmaal uitmuntende verkenningendiensten verrichten. Zij zijn niet zoo duur en ons vlakke land met zijn uitgebreid wegnnet eigent zich zeer voor het wielrijden, dat hier dan ook spoedig uiterst populair is geworden.

Ik heb hiervoren al met een enkel woord ge-rept over het ingrijpen van de reserves. Het is een feit, dat wel niet zal zijn ontgaan aan hen, die wat veel manoeuvres hebben medegemaakt in functieën, die hen in de gelegenheid stelden om wat te zien, dat bij den verdediger zeer dikwijls, ik zou bijna zeggen meestal, de reserves te laat komen.

Menigmaal is reeds „eindigen der manoeuvre” geblazen, vóór dat zij zich in beweging hebben gezet en zelden slechts is haar ingrijpen merkbaar vóór het blazen van dat signaal.

Ik wil dadelijk vooropzetten, dat bij een vredesmanoeuvre de aanvaller die van de losse patronen weinig last ondervindt, meestal met meer vaart komt opzetten dan overeenkomt met het vermoedelijk verloop in oorlogstijd, als de kogels fluiten en rechts en links de soldaten reeds beginnen te vallen, voordat men misschien wel juist weet waar de vijand zich genesteld heeft. Vermoedelijk zal in den oorlog de verdediger dus meer tijd hebben. Maar toch zit niet alle schuld in dat te hard doorloopen van den aanvaller. De reserve-afdeelingen zijn inderdaad dikwijls niet beweeglijk genoeg.

Veronderstellen wij, dat de brigade-commandant door de bewegingen des vijands tot de overtuiging is gekomen, dat hij zijne reserve

moet laten oprukken. De vijand heeft dus reeds een voorsprong, daar zijn omvatting, of welke zijn actie ook moge zijn, zich reeds teekent. Wat is er intusschen bij de reserve van den verdediger gebeurd?

De bataljons, die daartoe behooren, hebben wellicht uren lang achter een bosch of in een boschweg moeten wachten. Het is mij eens overkomen, dat ik zoo gewacht heb van halfnegen vóór- tot ruim twee uur namiddags.

De manschappen liggen op den grond. Langzamerhand gaat een goed gedeelte onder zeil. De officieren zitten bij elkaar in kleine groepjes en ook van hen kijkt meer dan een tamelijk slaperig uit zijn ogen. Wat er eigenlijk gebeurt, weet vaak niemand; ook omdat door dat lange wachten het interesse verloren gaat. In eens komt er een ordonnans aanvliegen. Ik zeg „in eens” in de hoop dat hij niet in het bosch heeft behoeven rond te dwalen. Hij moet den commandant een order afgeven. Heeft men nu gedurende al dit wachten een paar malen een fausse alerte gehad, dan wordt de komst van dien ordonnans tamelijk lakoniek opgevat (de oude kwestie van „de wolf komt”), maar ditmaal is het heusch ernst.

„Aantreden” wordt er gecommandeerd; maar in de hersens van onze brave miliciens is de werking niet zoo snel, dat zij er onmiddellijk van overtuigd zijn, dat er nu in eens vreeselijke haast is, terwijl men hun eerst zoo lang rustig heeft laten dommelen.

Erg gauw gaat dat aantreden dan ook dikwijls niet; maar met wat „vlug wat”s en dergelijke krijgt men den troep op de been en in het gelid.

De commandant bestudeert intusschen het bericht en de kaart en men sjokt door den mullen zandweg het bosch uit en begint te deployeeren. Maar door de onbekendheid met hetgeen intusschen is voorgevallen en met de opstelling van onze en des vijands troepen, gaat dat deployeeren niet zoo vlug als het wel kon en laat ook de richting, waarin het gebeurt, wel eens te wenschen over, en . . . de slotsom is, dat men te laat komt.

Ik weet wel dat het zóó niet moet gaan, maar het gáát zoo menigmaal. En daardoor kom ik

bij inversie tot de stelling: *de plaats van den commandant der reserve is in de nabijheid van den brigade-commandant.*

Dáár weet hij wat er bij vriend en vijand voorvalt en is hij geheel op de hoogte van den toestand. Stelt hij zich nu bovendien door een of meer posten (ordonnansen, wielrijders of posten te voet naar behoefte) in verbinding met de reserve, dan is één teeken van hem voldoende haar in het geweer te laten komen.

Hij weet dan ook natuurlijk precies, waar ze staat, en behoeft dus geen tijd te verliezen met zoeken. Hij rijdt ze zoo snel mogelijk te ontmoet en daar hij geheel au fait is, kan hij haar in den kortsten tijd, langs den kortsten weg daarheen leiden waar dat noodig is en doen optreden zooals het behoort.

Het te vlug doorloopen van den aanvaller is echter niet alleen gevaarlijk voor den verdediger, ook de aanvaller zelf kan er de wrange vruchten van plukken.

Iedereen weet, dat het verkeerd is en toch ziet men bij de manoeuvres telkens en telkens weer de voorste afdeelingen doorhollen tot zij vlak op den verdediger zitten, of totdat zij, versierd met opgestoken verliesvlag, door de scheidsrechters terug worden gezonden. Het is een zonderling verschijnsel, dat ik echter ook in het buitenland heb waargenomen.

Niet alleen worden zij op die wijze aan schromelijke verliezen blootgesteld, gaat het verband in de brigade verloren en wordt ook de verdere gevechtsleiding daardoor zeer bemoeilijkt; maar men riskeert tevens, dat de verdediger een dergelijke nagenoeg geïsoleerde en aufgeriebene afdeeling onder den voet loopt.

In den regel is de verdediger daarvoor bij ons te voorzichtig en te weinig beweeglijk en wacht hij kalm tot hij omvat of omtrokken is. Maar het zou verkeerd zijn daarop te rekenen. Een jaar of wat geleden heb ik ten minste bijgewoond, hoe de verdediger niet stil bleef wachten, maar met zijn rechtervleugel, versterkt door de reservebataljons een tegenaanval deed, waardoor hij niet alleen de voorhoede van den aanvaller, maar ook diens artillerie deerlijk in de knel bracht. Want het is geen ongewoon verschijnsel,

dat de artillerie door het te ver doorloopen der voorhoede, verleid wordt tot dezelfde fout.

Door dat vooruithollen van de voorhoede wordt zij ook des te langer blootgesteld aan het werkzame, vijandelijke artillerievuur, zonder steun te ontvangen van de eigen artillerie.

Laat deze haar in stelling komen zooveel bespoedigen als dat met een *goede* uitvoering in overeenstemming is te brengen; maar laat de infanterie niet uit het oog verliezen, dat de steun der artillerie voor haar onontbeerlijk is.

Bij de manoeuvres van dit jaar, werd deze fout niet zoo dikwijls gemaakt. Toen zag men echter meermalen de voorste afdeelingen zich zeer spoedig geheel en tirailleur oplossen, om zodoende een breed front in te nemen en veel vertooning te maken tegenover den vijand, die daarvan ook wel eens de dupe schijnt te zijn geweest. Ik heb gezien hoe een bataljon zich in zeer korten tijd met alle compagnieën geheel oploste en zoo den vijand naderde, die zich daardoor liet intimideeren.

Men overdrijve echter ook in deze richting niet. Welke kracht heeft zulk een dunne linie zonder eenigen ondersteuningstroep of reserve?

Houdt dus bij het stuiten op den vijand uw voorste afdeelingen vast.

Al weer een reden te meer, waarom op dit moment de brigade-commandant bij de hand moet zijn. Dan kan hij waken voor het onbesuisd doorhollen van de voorhoede en heeft hij de gelegenheid, om zorg te dragen, dat ook de voorste afdeelingen van de hoofdmacht gedirigeerd worden op de door hem wenschelijk geachte punten. Dit laatste is voor de gevechtsleiding van het grootste gewicht. Zijn de voorste afdeelingen waar zij wezen moeten, dan gaat het met de volgende als vanzelf. Een kleine aanwijzing als: II verlengt I op rechtervleugel, III en IV uitwaarts en op 400 Meter achterwaarts van II in tweede linie is dan dikwijls voldoende om alles te laten marcheeren als van een leien dakje.

Eenig verschil in uniform tusschen de verschillende regimenten en bataljons zou de leiding ongetwijfeld veel makkelijker maken.

Op de kaart merkt men dit bezwaar niet, daar geeft men den opmarsch tot het gevecht aan

door de verschillende blokjes, die achter elkaar in colonne op den weg staan, te nemen tusschen duim en voorste vinger, ze over sloten, heggen, huizen en een perceel bosch heen te tillen en ze op de heide netjes op hun plaats neer te zetten.

Daar tikt men nog een beetje een der hoeken en dan is het met de richting ook in orde. Maar wanneer men gedurende een manoeuvre uit het bosch op het gevechtveld deboucheert, wanneer het gevecht reeds in vollen gang is en men vindt het wellicht golvende terrein overdekt met alle volkomen eender gekleede afdeelingen, in tirailleurliniën, gesloten en verspreide ondersteuningstroepen en afdeelingen in tweede linie in allerlei formatiën, dan is het dikwijls zoo gemakkelijk niet daar spoedig uit wijs te worden.

Ook voor officieren en ordonnansen, die bevelen of berichten overbrengen zou bij eenig uniformverschil het opspeuren van den geadresseerde heel wat gemakkelijker worden. Bij manoeuvres der 1ste Divisie in vroeger jaren heb ik zelf meer dan eens met dankbaren blik gekeken naar de groene ballen op de schako's der Jagers, die als richtbaak dienst deden, wanneer men met een bericht voor deze of gene afdeeling op de heide kwam. Wist men dan welke afdeelingen naast de jagerbataljons waren opgemarcheerd, dan was de zaak terstond in orde.

Er moet mij thans nog iets van het hart. Ik zou het zeer betreuren, wanneer wellicht een oppervlakkig lezer tot de conclusie kwam, dat ik de manoeuvres beschouw als een jaarlijks terugkomend tijdvak, waarin men tracht zooveel mogelijk domme stukjes uit te halen. Dit zou geheel onjuist zijn. Ik wil er daarom de aandacht op vestigen, dat ik de fouten, waarvan ik melding maakte, heb saamgelezen uit verscheidene manoeuvre-jaren en ze hier bij elkander heb gebracht in een klein bestek, waar ze zooveel te meer indruk maken, omdat het goede, dat ook bij die zelfde manoeuvres was waar te nemen, er niet tegenover is gesteld.

Anderen zullen mij wellicht verwijten, dat ik meer het oog heb gehad op „manoeuvres” dan op de werkelijkheid. Onder verwijzing naar den titel van dit opstel zou ik daarop wenschen te antwoorden, dat zij met die bewering in hoofdzaak gelijk hebben.

Manoeuvres zijn ook geen werkelijkheid, en

de taak van een bevelhebber is bij beide niet geheel dezelfde.

In vele opzichten is de leiding bij de eerste wellicht moeilijker dan bij de laatste. Het verloop der verschillende fasen toch is bij de manoeuvres veel sneller, omdat daar niet met scherp geschoten wordt. Daar moet de aanvaller zijn troepen niet vooruitdrijven, maar ze meestal juist tegenhouden; met welke taak zich in de werkelijkheid de tegenpartij belast.

In den oorlog wordt alles opgeofferd aan het strategische of tactische doel, bij manoeuvres staat de oefening van officieren en minderen op den voorgrond, waardoor een bevelhebber soms een gevecht zal aangaan of aannemen, onder omstandigheden en op terrein, die hem in den oorlog er toe zouden brengen het gevecht te ontwijken of althans te trachten het op een ander terrein over te brengen.

Manoeuvres zijn dan ook vermoedelijk veelal geen getrouw beeld van de werkelijkheid, en zeker niet in ons land, waar nog zeer veel te doen valt om die gelijkenis te verbeteren.

De getrouwe courantenlezer zal reeds menigmaal in het voorjaar onder de gemengde berichten eene mededeeling hebben aangetroffen, ongeveer luidende als volgt:

„De generaal-majoor X met den hem toegevoegden kapitein van den generalen staf Y begaven zich heden naar Z tot het doen van de noodige terreinverkenningen voor de groote manoeuvres, welke dit jaar in de provincie A zullen worden gehouden”.

Ik herinner mij, hoe eenige jaren geleden een dergelijk berichtje aanleiding gaf tot een ingezonden stuk, waarin een snuggere bol met heilige verontwaardiging aan „mijnheer de(n) Hoofdredacteur” vroeg: waarvoor wij een dure topographische inrichting en niet minder kostbaar militair onderwijs hadden, wanneer de betrokken autoriteiten niet eens in staat waren die verkenningen op de kaart te verrichten, zoodat daarvoor thans weer reis- en verblijfskosten moesten worden uitgegeven.

Mijnheer de Hoofdredacteur bleef hierop het antwoord schuldig en daar, voor zoover ik weet, ook niemand anders de pen opnam om het zoo onschuldige gouvernement te verdedigen, zoo is het niet onmogelijk, dat er nog altijd in den

lande menschen zijn, die trillen van verontwaardiging over zooveel militaire domheid.

Door met enkele woorden aan te geven, wat er op zulk een verkenningsreis geschiedt, kan ik er wellicht toe bijdragen om de laatste dier trillingen te doen ophouden; terwijl ik daardoor tevens kom tot de bespreking van een der hoofdoorzaken tengevolge waarvan de manoeuvres te onzent vaak zulk een onnatuurlijk verloop hebben.

Welnu, wanneer in hoofdtrekken is uitgemaakt in welk gedeelte van het land de najaars-oefeningen op groote schaal zullen worden gehouden, dan moet worden getracht *vergunning* te verkrijgen tot het betreden der noodige terreinen. *Rechten* heeft het militaire bestuur in dit opzicht niet; het bordje „Verboden Toegang” geldt zoowel voor den landlooper en den eerzamen wandelaar, als voor 's Rijks troepenmacht.

Om zich dien toegang te zien ontsluiten, moet men zich wenden tot allerlei gemeentebesturen, maatschappijen, jachtverenigingen en particulieren en daarvoor dienen nu besprekingen ter plaatse te worden gehouden.

Maar het verkrijgen dier vergunningen gaat niet altijd even gemakkelijk; gewoonlijk moet men zich tevreden stellen met eenige groote heidevlakten (omdat daar weinig te bederven valt) soms nog onderbroken door perceelen, welke men niet mag betreden.

Het eindresultaat is dus: een open vlakte, van dikwijls vrij grillige gedaante, *binnen wier grenzen* de manoeuvres moeten worden afgehandeld. En daardoor worden die manoeuvres zoowel strategisch als tactisch in een keurslijf geperst, dat zooveel te eng is, dat de oorspronkelijke natuurlijke vormen nauwelijks meer zijn te herkennen.

Men kan niet uitgaan van een groot algemeen denkbeeld en dan de beide partijcommandanten vrijheid geven in het uitvoeren van hun opdracht naar eigen inzicht, neen: algemeen denkbeeld, onderstelling en opdracht, zelfs uur van afmarsch en andere details worden zoolang gewrongen en gekneed, dat men de beide partijen noodzaakt elkander op een bepaald gedeelte der heide te ontmoeten, waar men dan een aanval over geheel vlak en open terrein te bewon-

deren krijgt, omdat het onmiddellijk daarneven liggende bedekte, uitstekend voor den aanval geschikte terrein niet mag worden gebruikt.

Na afloop van een manoeuvredag kunnen de partij-commandanten hunne troepen niet onderbrengen, waar zij dat willen, wat eene uitstekende oefening zou zijn in het legeren en verplegen van troepen.

Wel, daarvan is geen sprake, ook dat is reeds alles van tevoren tot in de kleinste details geregeld, want na veel getorn aan onderstellingen, opdrachten, enz., moet den volgenden dag weer op een ander stukje heide worden gestreden, en dus de troep ook dienovereenkomstig worden gedислоceerd, gedeeltelijk in de omliggende dorpen, gedeeltelijk in de daartoe van tevoren gereedgemaakte tentbivaks.

Dat onderbrengen der troepen moet nog om een andere reden geheel en al van tevoren worden vastgesteld, en wel omdat ook voor het opleggen van inkwartiering het militair bestuur slechts zeer beperkte rechten heeft, terwijl het betrekken van een tentbivak op een stuk heide zonder daarvoor toestemming van den eigenaar te hebben verkregen, behoort tot de strafbare feiten. Een en ander draagt intusschen eveneens bij tot het scheppen van gewrongen, weinig met de werkelijkheid overeenstemmende toestanden.

Het uitzetten van voorposten wordt onder deze omstandigheden in den regel vrijwel een wasen neus. Men krijgt wel eens den indruk, dat zij ieder manoeuvrejaar een paar keer worden uitgezet... nu ja, omdat het er zoo bij hoort. Maar voor de oefening zijn zij van weinig beteekenis.

De plaatsen van gros, voorpostendetachementen, zelfs van de veldwachten zijn gewoonlijk reeds van tevoren bepaald; een goed gedeelte dier veiligheidstroepen wordt ondersteld te zijn uitgezet zonder dat het daarom gebeurt; een behoorlijk verband tusschen de verschillende afdeelingen bestaat meestal niet; de te beveiligen afdeelingen zijn rechts en links ja zelfs soms voorwaarts gelegerd buiten de beveiligende keten... en er valt ook eigenlijk niets te beveiligen, want vóór den volgenden morgen ten 10 ure mag zelfs geen vijandelijke patrouille een aangegeven demarcatielijn overschrijden.

Het geheel komt dan ook meestal neer op het

enkele malen uitzetten van een stuk of wat veldwachten, waarvan de commandanten den volgenden dag zoolang mopperen over nuttelooze plagerij, totdat zij door het welgemeend geplaag hunner collega's weer wat opgemonderd zijn en waarvan de manschappen den volgenden dag voor een groot gedeelte op het ziekenrapport staan, ofschoon zij minder hebben gedaan en opgestoken dan bij een gewone garnizoensveld-dienstoefening.

Hoe geheel anders zou het verloop der manoeuvres kunnen zijn, wanneer evenals in Frankrijk en Duitschland ook bij ons de wet groote vrijheid gaf in het gebruik van terreinen onder verplichting om eventueel aangebrachte schade te vergoeden, en wanneer ook de wet op de inkwartiering meerdere speelruimte toestond: welk een prachtige leerschool voor bevelhebbers, staven en intendance zouden die oefeningen dan vormen.

De bevelhebbers zouden meer vrij zijn in het nemen hunner dispositiën, zij zouden hun troepen kunnen legeren, waar hun dat noodig en ze laten opbreken, wanneer hun dat nuttig voorkwam, waarbij een voldoende hoeveelheid draagbaar tentmateriaal een groote mate van vrijheid van beweging zou geven, en de troepen zouden leeren die terreinsoorten te benutten, waarop ook in tijd van oorlog zal worden gestreden. Niet alleen de veiligheidsdienst maar ook de ophelderingsdienst zou beter tot zijn recht komen. Hierboven werd er reeds op gewezen, dat daartoe thans gewoonlijk weinig gelegenheid bestaat. Dan zou men in den waren zin des woords kunnen spreken van „Veldoefeningen”, waarvan het nut onberekenbaar zou zijn. In het begin zou misschien wel eens het een of ander spaak loopen, of wat veel van den soldaat worden gevergd, zelfs wel eens wat misère worden geleden; maar dat is minder. Alle begin is moeilijk, doch al doende leert men. Wij zijn nu eenmaal soldaten en geen kostschooljuffertjes.

De leider zal tegen een en ander hebben te waken en zijn taak zal dan ook zeker niet gemakkelijker worden; maar daarentegen oneindig meer instructief.

Wettelijke bepalingen in dien geest zouden aan een werkelijke behoefte voldoen, ja kunnen zelfs als urgent worden beschouwd, wanneer

men het inderdaad ernstig neemt met de oefening van het leger.

Wanneer hiervoren werd betoogd, dat de manoeuvres door die bepalingen nog veel meer nut zouden kunnen afwerpen dan thans, dan moet men daarin geen motief zoeken om te verklaren, dat zij dan wel achterwege zouden kunnen blijven, zoolang de wet geen meerdere vrijheid van beweging toestaat.

Neen, ook thans zijn zij onmisbaar, want ik herhaal het: alleen bij deze oefeningen leeren in vreedstijd bevelhebbers en staven „werken met den troep”.

Liever een uitstekend aanvoerder met wat minder geoefende troepen, dan het omgekeerde, dat leert de krijgsgeschiedenis.

En een uitstekend aanvoerder maakt in den oorlog zijne troepen spoedig aan zichzelf gelijk, dat leert de krijgsgeschiedenis ook. B.

Maandelijks wordt de Militaire Spectator toegezonden aan alle leden van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap.

Ten einde de toezending aan thans nog actief dienende officieren van Land- en Luchtmacht, tevens lid van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, ook na hun dienstverlating zeker te stellen, wordt belanghebbenden verzocht de secretaris-penningmeester van de Koninklijke Vereniging (Nassaulaan 6, Zoetermeer) in voorkomend geval ter zake in te lichten.

De Jom-Kippoeroorlog, enkele lessen en implicaties voor luchtmachten

H. de Vos

majoor van de Koninklijke luchtmacht

In het augustusnummer (*Mil. Spect.* 145(1976)(8) 363) ontvouwde de heer J. H. F. Korving enkele gedachten over de Jom-Kippoeroorlog in een artikel, getiteld „De Jom-Kippoeroorlog, enkele lessen en implicaties”. Na lezing van het artikel was ik van mening dat er sprake was van een niet goed gefundeerde en veel te absolute stellingname ten opzichte van de rol van luchtstrijdkrachten in de eerste fase van het gevecht. In de rubriek Meningen van anderen (*Mil. Spect.* 145(1976)(10)470) heb ik gepoogd dit tot uitdrukking te brengen. Wat als verdieping van de gedachten was bedoeld, bleek echter niet méér op te leveren dan het langs elkaar schampen van twee meningen, hetgeen slechts verwarring kan hebben gesticht. Om die reden is het zinvol nogmaals op het onderwerp terug te komen. Ik zal mij daarbij beperken tot het optreden van de Israëliëse luchtmacht (IAF) in de eerste dagen van de oorlog en dit optreden plaatsen in het licht van enkele factoren die van beslissende invloed zijn geweest.

De luchtmachtdoctrine

De eerste en meest dominerende factor voor de inzet van de IAF was de toentertijd vigerende luchtmachtdoctrine. De IAF ging er qua doctrine van uit dat het luchtoverwicht het beste in een *pre-emptive* aanval kan worden bevochten. Als gevolg van de bouw van betonnen onderkomens leek zo'n aanval tegen het vliegtuigpotentieel van de tegenstanders echter niet langer zinvol. Wel werd er gerekend met een *pre-emptive* optreden tegen de immense luchtverdediging van de tegenstander. Tegen het vliegtuigpotentieel zou men in luchtgevechten moeten optreden, gecombineerd met storings- en hinderacties tegen vliegvelden. Deze doctrine had haar consequenties op het gebied van de tactiek en training, de samenstelling van het wapenpakket en de behoeftstelling inzake storingsapparatuur. Zo ging men als beleid ten aanzien van directe luchtsteun aan de grondstrijdkrachten ervan uit, dat bij zo'n optreden de luchtverdediging der

Arabieren reeds geheel of gedeeltelijk zou zijn ge-neutraliseerd. Om politieke redenen is de IAF echter niet aan een *pre-emptive* optreden toe gekomen. Bovendien werd de IAF ook na het uitbreken van de vijandelijkheden niet tegen de vijandelijke luchtverdediging ingezet, zelfs niet op beperkte schaal. De situatie aan het front werd dermate precair geacht dat aan een onmiddellijke en totale inzet tegen de oprukkende vijandelijke grondstrijdkrachten de hoogste prioriteit werd gegeven. Of deze keuze juist was staat nu nog niet ter discussie. Het gevolg was echter wel dat de IAF zich zag geconfronteerd met een situatie waarop zij qua tactiek en training niet voldoende was voorbereid en qua wapens en storingsapparatuur niet was toegerust. Het mes sneed toen aan twee kanten. Het optreden van met name de SA-6 en het gebrek aan storingsapparatuur kostten verliezen maar dwongen de vliegtuigen ook tot binnen het bereik van de even gevaarlijke lichte luchtdoelartillerie en van de SA-7. De tactiek om binnen die dreiging nog enigszins beschermd te opereren, met name de aanvalstechniek, werd desondanks aanvankelijk niet toegepast. Bovendien bood het wapenpakket waarmee initieel werd geopereerd (napalm en boordkanon) geen mogelijkheden voor het aanpassen van tactieken en afleveringstechnieken.

Men mag dan ook stellen dat de Israëliëse luchtmacht steeds ervan is uitgegaan dat zij de *pre-emptive* doctrine zou kunnen toepassen. Toen dit niet het geval bleek, was zij tegen de nieuwe situatie niet goed opgewassen. Wellicht had zij de effectiviteit van het vijandelijke luchtverdedigingsstelsel onderschat. Hoe dat ook zij, zij zag zich de eerste dagen geconfronteerd met grote verliezen terwijl de effectiviteit van de inzet tegenviel.

De NAVO-luchtstrijdkrachten verschillen in doctrine van de IAF. Gezien het defensieve karakter van het bondgenootschap wordt ervan uitgegaan dat een *pre-emptive* optreden ter bevechting van het luchtoverwicht nimmer zal worden toegestaan. Tegelijkertijd beseft men dat, gezien de irreële ont-

plooiing van grote delen van de NAVO-grondstrijdkrachten, juist bij de aanvang van een conflict een beroep op de luchtstrijdkrachten moet kunnen worden gedaan om de aanval te vertragen. In het denken over de directe steun worden deze gegevens verwerkt, hetgeen leidt tot aangepaste tactieken, toegespitste training en een uitgekende behoeftestelling aan wapens en storingsapparatuur (inclusief anti-infrarood). Bovendien gaat men ervan uit dat een deel van de luchtvloot, uitgerust met de modernste gevechtsmiddelen, rechtstreeks moet worden ingezet tegen de luchtverdediging van de tegenstander. Op die wijze worden de condities geschapen om van meet af een aandeel te kunnen leveren in het vertragen van de vijandelijke aanval over de grond.

Er is dan ook een duidelijk verschil in uitgangstelling tussen de IAF in 1973 en de NAVO-luchtstrijdkrachten in 1976.

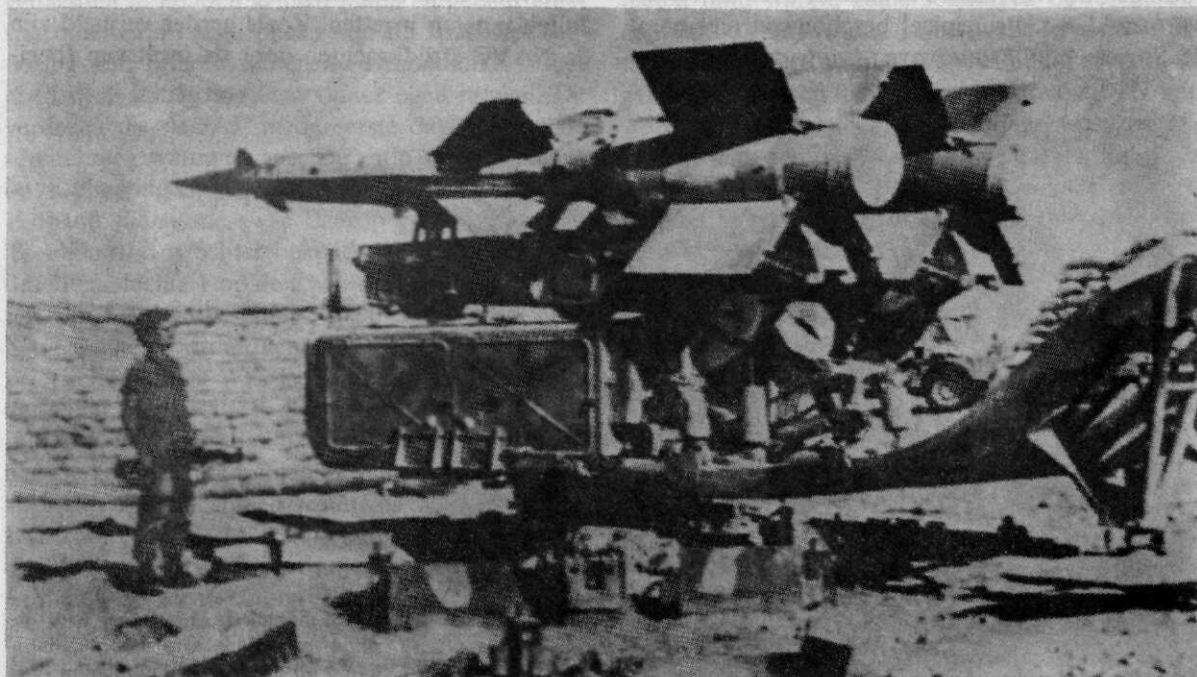
Effectiviteit van luchtverdediging

Een tweede centrale factor betreft de effectiviteit die men aan luchtverdedigingssystemen toeschrijft. Ook de modernste gevechtsmiddelen verschillen in effectiviteit al naar gelang de dichtheid waarmee zij worden ontplooid, de aard van het terrein en het soort klimaat waarin moet worden geopereerd alsmede de aard en soort van afweermiddelen die ertegen in het geweer worden gebracht. De luchtverdedigingsgordel van de Arabieren was niet al-

leen geraffineerd van samenstelling maar ook uitzonderlijk van dichtheid. Bovendien was het terrein — dit geldt zeker voor het Sinaïfront — ideaal voor een maximale effectiviteit van radarapparatuur. De klimatologische omstandigheden werkten bovendien op beide fronten ten gunste van de luchtverdediging. Zo maakt geringe vochtigheid het uitzenden op zeer hoge frequenties mogelijk, hetgeen voordelen oplevert. Tegelijkertijd heeft m.b.v. infrarood geleide apparatuur in een droog klimaat maximale effectiviteit. Verder was de visuele en elektro-optische geleiding met de in het Midden-Oosten voorkomende zichtcondities zeer gediend. Kortom, vrijwel alle invloeden van terrein en klimaat werkten in het voordeel van de luchtverdediging. Ten slotte de ECM. De radars van de SA-6 en ZSU-23-4 werkten op nooit eerder waargenomen frequenties. Het is vooral daaraan te wijten dat de IAF de eerste dagen niet in staat was adequate storingsapparatuur in te zetten. Samenvattend mag worden gesteld dat alle relevante factoren in het voordeel van de effectiviteit van de luchtverdediging werkten.

In het Europese operatietoneel zijn de omstandigheden anders. De verschillen van het terrein en de gemiddelde te verwachten klimatologische omstandigheden spreken voor zich zelf; de nadelen daarvan voor een luchtverdedigingsstelsel hoef ik naar mijn mening hier niet aan te tonen. In de tweede plaats is de dichtheid van de voorwaartse luchtver-

SA-3, SAM-systeem voor geringe en middelbare hoogte; het systeem is verplaatsbaar

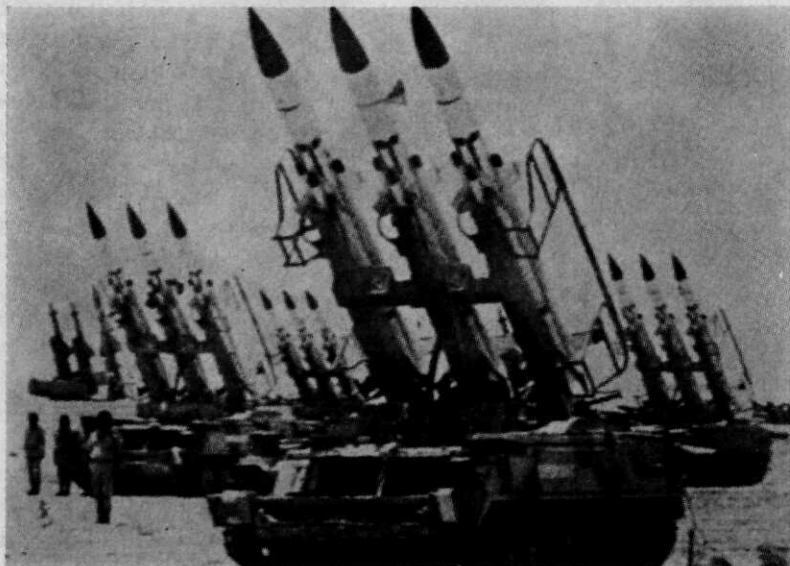
dediging van het Warschau-Pact minder groot dan die waarvan tijdens de Jom-Kippoeroorlog sprake was. Verder is de kennis over het luchtverdedigingsstelsel van het Warschau-Pact toegenomen en daardoor het vermogen ertegen op te treden. In dit verband kunnen de steeds geraffineerder storings- en misleidingsapparatuur en de specifiek ontworpen wapens worden genoemd. Als gevolg daarvan kan van de ene kant effectiever tegen het luchtverdedigingsstelsel worden opgetreden, aan de andere kant kunnen luchtstrijdkrachten opereren buiten het bereik van een deel van dat stelsel. Al met al heeft het er de schijn van dat vele auteurs de mogelijkheden van de luchtverdedigingssystemen van het Warschau-Pact overschatten. Hiervan is zeker sprake indien men zich zonder meer baseert op aantallen afgeschoten vliegtuigen tijdens de eerste fase van de Jom-Kippoeroorlog. Dit geldt te meer omdat de Arabieren, na een openingsbombardelement, hun vliegtuigen in die periode aan de grond hielden.

Eigen vliegtuigen boven de eigen luchtverdediging

Met de voorgaande opmerking heb ik het probleem geïntroduceerd van de effecten van de inzet van eigen vliegtuigen boven de eigen luchtverdediging; in vakjargon het „mixed environment”. Het behoeft geen betoog dat het niet inzetten van eigen vliegtuigen de luchtverdediging een volledige vrijheid van opereren biedt en als gevolg daarvan een maximum aan effectiviteit. De vraag is welke opvattingen de Warschau-Pactlanden over dit onderwerp huldigen. Principieel beschouwen met name de Sovjets hun *Frontovaya Aviatsya* (frontlucht-

strijdkrachten) als een integrerend deel van de strijdkrachten waarmee de frontcommandant zijn militaire doelstellingen moet zien te realiseren. In het verleden lag de belangrijkste taak van deze luchtstrijdkrachten op het terrein van de luchtverdediging in het frontgebied. Daarin is echter de laatste jaren een duidelijke kentering opgetreden. Op grote schaal is men moderne vliegtuigen gaan invoeren, geoptimaliseerd voor interdictie en „counter air”-taken. Ook het potentieel, specifiek bestemd voor het verlenen van luchtsteun, onderging wezenlijke modernisering. Bovendien werden de luchtverdedigingsjagers van de frontluchtstrijdkrachten vervangen door toestellen met zowel offensieve als defensieve inzetbaarheid, en de puur defensieve vliegtuigen werden ook voor offensieve taken geschikt gemaakt. Doordat de grondstrijdkrachten gelijktijdig verder werden uitgerust met moderne, mobiele en gedifferentieerde luchtverdedigingssystemen, bestaande uit grond-lucht geleide wapens en luchtdoelartillerie, kwam meer vliegend potentieel vrij voor een verscheidenheid van taken ter ondersteuning van grondstrijdkrachten. Al met al geldt dat de luchtstrijdkrachten van het Warschau-Pact zeker de capaciteit bezitten om ter ondersteuning van de grondstrijdkrachten te worden ingezet. In de literatuur zijn geen aanwijzingen te vinden dat het Warschau-Pact van deze offensieve capaciteit principieel geen gebruik zou maken.

Behalve het bovenstaande is er nog een reden om aan te nemen dat de luchtstrijdkrachten van het Warschau-Pact hun vliegtuigen in het frontgebied zullen moeten inzetten. Zoals eerder vermeld zijn de NAVO-strijdkrachten door de inzet van speci-

SA-6, mobiel SAM-systeem voor geringe en middelbare hoogte, ingedeeld bij de grondstrijdkrachten

SA-6

fieke wapens — de zg. „stand-off“-wapens — in staat te opereren buiten het bereik van een deel van de luchtverdedigingsmiddelen van het Warschau-Pact. Vooralnog is het enige afdoende verweer tegen dit soort optreden de inzet van gevechtsvliegtuigen. Aangenomen moet worden dat het Warschau-Pact tot zo'n verweer zal overgaan. Samenvattend geldt dat het niet onredelijk is aan te nemen dat er in het Europese operatietoneel sprake zal zijn van een „mixed environment“.

Evaluatie

Indien men bereid is de bovenstaande factoren in gedachten te houden krijgen feiten en gebeurtenissen tijdens de eerste dagen van de Jom-Kippoer-oorlog een andere dimensie. Desondanks is het goed deze feiten nog eens onder ogen te zien. De verliezen die de IAF in de eerste dagen te incasseren kreeg waren zwaar. De ratio wordt geschat op 1 vliegtuig op 30 sorties in de eerste 12 uur; 1 op 40 tijdens de twee daarop volgende dagen. Tegelijkertijd is echter bekend dat van enkele opdrachten slechts 1 op de 5 vliegtuigen terugkeerde. Dit zijn hoge verliescijfers, maar of zij prohibitief hoog moeten worden genoemd is een kwestie van prioriteitsstelling. Wel is duidelijk dat men zich dergelijke verliescijfers slechts korte tijd kan permitteren. De IAF liet haar, uitsluitend op steun aan de grondstrijdkrachten gerichte, inzet dan ook snel varen en met goed resultaat. Want nadat de IAF ook anti-SAM-activiteiten kon ontplooiën daalde het verliescijfer dermate dat over het geheel genomen de verliescijfers laag kunnen worden genoemd. De verhouding tussen verliezen en gevlogen sorties is nl. 9 vliegtuigen op 1000 vluchten.

Luchtmachten hebben hieruit kunnen leren, dat zij zich niet uitsluitend op steun aan grondstrijdkrachten kunnen toeleggen.

Een tweede onderwerp van discussie is de effectiviteit van de inzet van de IAF tijdens die eerste dagen van de oorlog, waarover scherp tegengestelde standpunten kunnen worden beluisterd. Dat de resultaten tegenvielen is mijns inziens duidelijk. Dit kwam in Israël zwaar aan, omdat nog de herinnering leefde aan de Zesdaagse Oorlog, toen de IAF dank zij een absoluut luchtoverwicht een veel dominerender rol in het verloop van de strijd op de grond kon spelen. Het is echter onjuist dat de effecten nihil waren, zoals sommigen beweren. Tegelijkertijd kan worden geleerd dat er andere tactieken en andere soorten wapens nodig zijn om de gewenste effecten te bereiken. Van de IAF kan worden gesteld dat zij niet optimaal was voorbereid voor de rol die zij moest spelen, hoewel zij in een heroïsch gevecht haar bijdrage heeft geleverd aan het in voldoende mate vertragen van de opmars der Arabieren.

Het derde gegeven is de effectiviteit van een luchtverdedigingsstelsel zoals door de tegenstander van Israël ontplooid. Het is duidelijk dat de SA-6 en de ZSU-23-4 een hoofdrol hebben vervuld. Op het waarom daarvan ben ik reeds eerder ingegaan. De kwetsbaarheid van het stelsel zelf is gebleken in de periode volgende op de eerste fase. Dit alles neemt natuurlijk niet weg dat — ik heb dat eerder gezegd — luchtstrijdkrachten worden geconfronteerd met een nieuwe situatie en uitdaging nl. dat zij meer dan ooit te voren dienen rekening te houden met moderne luchtverdedigingsmiddelen, hetgeen een

optreden als ten tijde van een absoluut luchtoverwicht uitsluit.

Ten slotte kan worden gewezen op het feit dat de IAF pas na enkele dagen kon beschikken over de modernste wapens en gevechtsmiddelen. Dit geldt zowel de ECM-apparatuur, de geleide bommen en raketten als de „stand-off“-wapens. Eén van de lessen van Jom Kippoer is dat de oorlog van vandaag niet kan worden gevoerd met de wapens van gisteren. Meer dan ooit is het bezit van een modern en uitgekiend wapenpakket voor het optreden van luchtstrijdkrachten essentieel.

Conclusie

De heer Korving heeft betoogd dat het „zowel in de gevechten op de Golanhoogten als aan het Suezkanaal en in de Sinaï-woestijn zonneklaar is gebleken dat *het leger (cursivering van mij)* geen directe luchtsteun behoeft te verwachten, zolang de SAM-„paraplu“ van de tegenstander nog intact is”.

Ik vind dat een aanvechtbaar betoog. Mijns inziens is er niet méér gebleken dan dat, achteraf gezien, de IAF zich te eenzijdig op de oorlog heeft voorbereid, hetgeen haar duur is komen te staan en het effect van haar inzet verminderde. Tegelijkertijd vind ik dat de IAF zeer snel de tekortkoming heeft ingezien en verbeterd en daarbij de flexibiliteit van het luchtwapen heeft ten toon gespreid en uitgebuit. De heer Korving verbindt aan zijn waarnemingen de conclusie dat „in de eerste fasen van de strijd de luchtmacht bezig zal zijn met anti-SAM-operaties, met het bevechten van het luchtoverwicht en met het beschermen van het eigen gebied en dat zij dus — tenzij in enkele incidentele gevallen, maar dan tegen in feite prohibitief hoge kosten — geen tijd of mogelijkheden zal kunnen vinden voor het verlenen van directe luchtsteun”. Ik ben het met het tweede gedeelte van deze conclusie niet eens, omdat het mijns inziens berust op een rechtstreekse vertaling van gebeurtenissen in verwachtingen. Bij een analyse van de achtergronden

SA-7, m.b.v. infrarood geleid, draagbaar SAM-systeem; uitsluitend geschikt voor geringe hoogten, en meer geschikt tegen vliegtuigen met lage snelheden

der gebeurtenissen en feiten, de interpretatie ervan naar het Europese operatietoneel, het vertalen ervan — na kennisneming van de technologische mogelijkheden — in aangepaste doctrines, tactieken, training en uitrusting, komt men mijns inziens tot een genuanceerdere conclusie.

Ten slotte moet men de realiteit onder ogen durven zien. De ontplooiing van een groot deel van de NAVO-grondstrijdkrachten is in vreedstijd niet adequaat. Verbeteringen in dit opzicht zijn, gezien de politieke en economische omstandigheden, nauwelijks te verwachten. Het Warschau-Pact lijkt steeds meer in staat tot het lanceren van een verrassingsaanval. In dit kader meen ik dat de NAVO de lessen van de Jom-Kippoeroorlog goed ter harte moet nemen. Naar mijn mening zal zij daarbij ook in de toekomst beide onderstaande, reeds eerder geponeerde, stellingen niet kunnen missen.

a. Luchtstrijdkrachten zijn, in het totaal van de Europese situatie, gezien hun mobiliteit en flexibiliteit, wellicht het enige wapen dat in tijden van (onverwachte) crises in staat is snel en geconcen-

ZSU-23/4 mobiele, met radar geleide luchtdoelartillerie, bij uitstek geschikt voor geringe hoogten; kan rijdend vuren

treerd effectief vuur uit te brengen, daarbij de grondstrijdkrachten de kans biedende te mobiliseren en zich te ontplooiën. Een dergelijk optreden kan voor het verloop van de strijd van doorslaggevend belang zijn.

b. Luchtstrijdkrachten kunnen slechts verantwoord en kosten-effectief luchtsteun uitbrengen indien zij

zijn uitgerust met afdoende storings- en misleidingsapparatuur tegen de vijandelijke organieke luchtverdedigingsmiddelen, alsmede met een geoptimaliseerd wapenpakket en op voorwaarde dat zij een deel van de vloot, uitgerust met de modernste gevechtsmiddelen, rechtstreeks tegen die luchtverdedigingsmiddelen kunnen inzetten.

Literatuur

- A. J. Barker — Aspects of the „October” 1973 war. *Roy. Air Forces Quart.* (1974)301.
- A. J. Barker — Israel after the Yom Kippur war: Zahal reflects on the lessons. *J. Roy. United Serv. Inst. f. Def. Studies* 119(1974)(2)28.
- M. C. Brown — Low level air defence in the forward area. *J. Roy. Art.* (1976)(3)62.
- D. Chaplin — The Middle east war - an assessment. *J. Roy. United Serv. Inst. f. Def. Studies* 119(1974)(1)30.
- G. Copley — The state of the Soviets. *Def. and Foreign Aff. Dig.* (1976)(6)6.
- J. Dixon — The range of tactical air operations. *Strat. Rev.* (1974)21.
- D. Harvey — Electronic environment (Harvey quotes Bibbens). *Def. and Foreign Aff. Dig.* (1976)(6)40.
- M. Heikal — *The road to Ramadan*. William Collins Sons and Co. Ltd, Londen (1975).
- C. Herzog — The Middle east war 1973. *J. Roy. United Serv. Inst. f. Def. Studies* 120(1975)(1)3.
- G. H. Töpfer — Der Nahost Krieg 1973. *Truppenpraxis* (1975)(9), (11); (1976)(1), (3), (4).
- Z. Schiff — The Israeli air force. *Air Force Mag.* (1976) (8)31.
- A. A. Sidorenko — *Het offensief*. Moskou (1970). *Hearings before the Committee on Armed Services, U.S. Senate*. 94th congress, Second session on S2965. Washington (1976)4805.
- Israel, Lufttaktik im Oktoberkrieg 1973. *Österr. Mil. Z.* (1976)(4)338.
- L'artillerie sol-air du corps de bataille Soviétique. *Cah. de l'Art. sol-air* (1975)(33)45.
- La guerre électronique dans la lutte avion—artillerie sol-air. *Cah. de l'Art. sol-air* (1975)(33)7.
- Both sides of the Suez, airpower in the Middle east. *Aviation Week and Space Technol. Spec. ed.* (1976).
- The Arab-Israel war, October 1973, background and events. *Adelphi papers* 111, 114. International Institute for Strategic Studies, Londen (1975).
- Hearings on military posture and H.R., 11500, before the Committee on Armed Services, House of Representatives*, part 1. Washington (1976)1373.
- The Soviet air forces, an offensive posture and expanding capabilities. *Air Int.* (1976)(6)277.
- The military balance 1976-1977*. International Institute for Strategic Studies, Londen (1976).

Vermaatschappelijking in drievoud en het beoordelingssysteem

M. B. Bloch

kolonel-arts b.d.

Eind april stuurde de STUurgroep Maatschappelijke Invloeden in de Krijgsmacht (Stumik) haar „Concept-eindrapport” een beperkt wereldje in: vierhonderdvijftig „genodigden” hadden zich bereid verklaard, mee te werken aan de definitieve versie die naar verwachting tegen het einde van het jaar zal verschijnen.

Stumik heeft eer van haar werk: honderdvijfenvierzig bladzijden geven de essentie weer van een studie, die alle facetten van de vermaatschappelijking-in-drievoud behandelt en alle daarbij betrokkenen onder de loep neemt. „In drievoud” heb ik beklemtoond, omdat wij te doen hebben met de vermaatschappelijking van/in de krijgsmacht, met de vermaatschappelijking van de krijgsmacht in de maatschappij en, ten slotte, met de vermaatschappelijking door het binnendringen van de (rest van de) maatschappij in de krijgsmacht.

Natuurlijk heeft de Stumik zich in belangrijke mate bepaald tot het personeel van de krijgsmacht. Alle categorieën, alle rangen en standen, burgers en vrouwelijk personeel inbegrepen, komen dan ook aan de orde. Natuurlijk kon — de leesbaarheid in het oog houdende — niet elke categorie uitvoerig aan haar trekken komen (men denke bv. aan de enkelingen in een mobilisatiecomplex, meestal burgers; maar ook chef-hofmeesters zijn in een totaal andere situatie dan de overige onderofficieren) maar ter sprake komen zij wel. Eén hoofdstuk bleef open, de samenvatting. Dit hoofdstuk wordt geschreven in aansluiting aan „onze” aantekeningen, wijzigingen en kritiek. En dan is de Stumik klaar met . . . het eerste deel van haar taak. Vele van de suggesties/conclusies zullen immers moeten worden verwerkt in de praktijk en dat zal tijd, personeel en . . . geld kosten. Want vermaatschappelijking vereist voorlichting, ontwikkeling (zonder indoctrinatie!), door opgeleide personeelsfunctionarissen, opdat dienstplichtigen zowel als vrijwillig dienenden volwaardige leden (kunnen) worden van de maatschappij, waarvan zij deel uitmaken. Maar niet alleen zulke voorlichting is voldoende,

ook publiciteit is nodig, of dit nu een uitspraak betreft aangaande het in Nederland toegepaste militaire tucht/strafstelsel, of een bezoek van weekblad Avenue aan twee keuringsraden. Omgekeerd leek het mij daarom interessant de lezer, in aansluiting aan het bovenstaande, te confronteren met enkele, in de burgermaatschappij toegepaste, beoordelingssystemen.

In de Militaire Spectator van november 1965 begon ik mijn artikel over de toen vrij recent ingevoerde éénmansbeoordeling, „Weg uit de impasse” met de zin:

De beoordeling is zo oud als het mensen- en dierenrijk. De eerste beoordelaars hadden het gemakkelijk: er was maar één vraag te beantwoorden: „Kan ik hem opeten of moet ik met hem aanpappen?” (m.a.w.: is hij zwakker of sterker dan ik?).

Er is intussen wel het een en ander veranderd en nog steeds wordt er gewerkt aan de verbetering, zo men wil: verfijning, van het beoordelingssysteem; maar eerst iets over het doel.

Het citaat maakt duidelijk, wat het oorspronkelijke doel was: „survival of the fittest” in de meest elementaire betekenis.

Het huidige doel is minder simpel en ook nu weer spreekt de Engelse uitdrukking boekdelen: „the right man in the right place”, maar die juiste man op de juiste plaats impliceert wel, dat arbeidsvreugde en motivatie van de betrokkene ook bij de beoordeling een rol moeten spelen.

Het beoordelingssysteem dat naar mijn mening het ideaal het best benadert, althans voor zover mij bekend, wordt gebruikt bij de Woodward Governor Cy, onderdeel van een Amerikaans bedrijf. Dit werd ingevolge de filosofie van de oprichter omgezet in een „Corporate Partnership” (corporatief deelgenootschap). Ter verduidelijking een citaat uit de introductiebrochure:

De WGC is een zakelijke onderneming, samengesteld uit aandeelhouders, monteurs (men maakt afsluiters), toezicht houdende leden, ingenieurs en leden met an-

dere noodzakelijke capaciteiten, die hun begaafdheid en vindingrijkheid vrijelijk combineren om als groep te bereiken, wat individueel onmogelijk zou zijn.

Elk personeelslid wordt na twee jaar proeftijd lid. Dit houdt in, dat zijn naam verschijnt in de hoofdwaarderinglijst, die alle leden rangschikt in volgorde van waarde voor de maatschappij. Hij neemt van die datum af volledig deel aan het (jaarlijkse) programma voor de waardebeoordeling van de leden, zulks zowel ten aanzien van de eigen afdeling als van de maatschappij. Deze anonieme beoordeling, waaraan dus ieder lid meewerkt, wordt door een comité, bestaande uit toezicht houdend personeel en beambten met een goede staat van dienst verwerkt tot een personeelslijst, die ook bepalend is voor de individuele positie op de salarisschaal. Daling op die lijst heeft pas plaats na herhaaldelijk lagere waardering. Tot zover dan dit zeer verkorte overzicht van het „Woodward-systeem” waarbij natuurlijk een aangepast „intrede-keuringssysteem” wordt gehanteerd om ongeschikten a priori buiten te houden.

Een ander Nederlands bedrijf is momenteel bezig, in overleg met vakbond, ondernemingsraad en andere betrokkenen, een beoordelingssysteem in te voeren, dat het militaire veel dichter benadert, maar bovendien een aantal voordelen biedt, al zullen die binnen het militaire apparaat niet alle toepasbaar zijn. Ik wilde echter juist laten zien, wat er in de burgermaatschappij gebeurt en vandaar. De te beoordelen medewerker krijgt, van de beoordelaar, ten minste veertien dagen te voren een uitnodiging tot een beoordelingsgesprek. Hij/zij kan dit gesprek om persoonlijke redenen doen uitstellen (schriftelijk, als een maand of meer uitstel wordt gewenst). Bij de uitnodiging bevinden zich twee bladzijden met vragen, waarvan de invulling vrijblijvend is, evenals de inlevering. De vragen hebben betrekking op: „de taak/taken, waarvoor u verantwoordelijk bent”; „welke daarvan betrokkene het meest interesseert”; „zijn er onderdelen van die taak, waarvan de uitvoering zou kunnen worden verbeterd door eigen activiteit(en) of die van anderen?”; „wilt u een andere functie en hoe ziet u uw toekomst in de volgende vier jaar?”. Andere vragen hebben nog betrekking op bij het werk ondervonden moeilijkheden en suggesties in-

zake hulp van het bedrijf in de verdere toekomst, alsmede: „wat doet u zelf om u verder persoonlijk en op vakgebied te bekwamen?”.

Natuurlijk is er een bepaalde beoordelingsschaal en ten slotte hebben beoordeelde en beoordelaar ruimte voor commentaar en samenvatting van het beoordelingsgesprek. Dit beoordelingssysteem gaat minder ver dan „Woodward”, maar dat is alleen bruikbaar in een zodanig opgezet, gesloten bedrijf. Belangrijk acht ik vooral de uitnodiging tot het gesprek met die zeer veel ruimte latende vragenlijst. Deze biedt ruimte en tijd om zich op positie en toekomst te bezinnen. In het kader van de „vermaatschappelijking”, die mede aanleiding was tot dit artikel, biedt het boven beschreven systeem nog de mogelijkheid ook dáárvan aspecten te benaderen in de vorm van vragen over vrijetijdbesteding, lidmaatschappen en andere activiteiten.

Drs. E. van der Wolk, sedert 1 januari 1968 directeur van het Redactiebureau voor Bedrijfseconomische Publicatie Doelmatig Bedrijfsbeheer NV te Den Haag, heeft indertijd de variaties opgesomd ten aanzien van de éénmansbeoordeling (hetzelfde geldt m.m. ook voor de commissie-beoordeling): 1. de beoordeling blijft geheim, beoordeelde hoort niets; 2. beoordeelde verneemt de inhoud; 3. als 2, maar beoordeelde kan in beroep gaan bij de hogere chef; 4. beoordeelde en beoordelaar maken samen de beoordeling; 5. beoordeelde maakt zelf zijn beoordeling en legt deze voor aan zijn chef. Komen zij beiden niet tot overeenstemming, dan wordt „de” of wel „een” (bv. een personeelsman) chef ingeschakeld als arbiter of doorslaggevend figuur.

Natuurlijk is dit juist, maar uit het bovenstaande blijkt wel, dat dit een *te* simplistische benadering is. Uit de beide uitgebreid gegeven voorbeelden blijkt wel dat beoordelen, zodra het consequenties heeft in de maatschappij, een uitermate belangrijke functie heeft, zowel in als buiten de krijgsmacht!

Nóg een punt verdient de aandacht: hoewel minder geprononceerd, is er ook in het laatst beschreven beoordelingssysteem sprake van een bepaalde vorm van *elkaar* beoordelen. Dit facet ligt namelijk in feite vast in de tekst van de vragenlijsten, waarin immers de te beoordelen figuur mede aanbevelingen kan doen tot verbetering van produktiviteit, sfeer en onderling contact.

Accent on youth

Norman L. Dodd

colonel UK Army, retired

The youth of the country are the lifeblood of the Armed Forces. The Royal Navy, the Royal Marines, the Army and the Royal Air Force require a steady stream of young volunteers if they are to exist as professional fighting forces. In Great Britain, as in many of the countries which form the Commonwealth, conscription is an anathema to all political parties. To obtain willing volunteers boys and girls must be encouraged to become interested in the Services at an early age. In Britain this has been reasonably well understood for many years; indeed as far back as the 1600s it is reported that King James visited boys 'skirmishing'. When, in a spate of intense patriotism in 1859 the Volunteers were first raised, Cadet units sprang up spontaneously in a number of schools. These were formally recognized in 1863 by the War Office and the Cadet Forces were officially born. The Sea Cadet Corps, sponsored partly by the Navy League, a civilian charity, and partly by the Royal Navy, followed in 1900. The Air Training Corps was formed after the creation of the RAF. In the Regular Army trumpeters and drummer boys have always had an honoured place in many regiments

and corps, and between the wars specific junior soldiers units were in existence. In the Royal Navy midshipmen were often mere children.

However, it was not until the abolition of National Service in the mid nineteenfifties that the Services, particularly the Army who always have the more difficult recruiting problem, decided to reconsider and modernize their whole approach and attitude towards young people. Taken overall children are better educated, more questioning in their approach to life and more able to plan ahead than were their parents and grandparents. Strict 'old fashioned' discipline, rightly or wrongly, rarely exists today. Even within the Services command and control of troops is carried out by enlightened leadership methods which depend upon mutual respect, well trained and knowledgeable officers and NCOs without the need for the strict and sometimes harsh discipline of bygone days. Command is perhaps made easier because of the more careful selection of recruits which now takes place. It is important that children should understand the changes which have taken place in Service life. Often they have been conditioned by the many

Catching them young... children visiting a submarine on a Open Day

by the excitement and training
These and by the Army are there
some detail, the other Services
are not so large, especially on the

Good events make good cinema

The Regular Army provides the
Training Teams (TTs) each with
an officer and three NCOs or Ser-
jeants stationed throughout the

ATC cadets and their RAF instructors, undergoing skiing

wartime and pre-war films shown on television and by the military experiences of their parents. They must be shown that service in the Armed Forces is a well paid and professional career, interesting and enjoyable for the adventurous, and has little of the spit and polish and few of the barking drill sergeants of their father's day.

To project the correct image the Services have to 'go to the people', especially to the young people. Military tattoos, the Royal Tournament, the Changing of the Guard and the Beating of Retreat have always been a part of the British scene and it is at one of these shows that many children first see the Forces in action. But until comparatively recently only at a distance, the military being, as it were, on the stage and the child in the audience. Today, although these shows are still popular spectacles, open days and military side shows associated with displays are now held throughout the country. In these the visitors, including the young people, are encouraged to handle weapons and equipment, to 'have-a-go' on parachute towers, at driving tanks and vehicles, operating radios and firing rifles on miniature ranges. While doing so they meet the sailors, soldiers and airmen on duty there, chat to them and learn something about the servicemen's or women's life. And in the process discover that military folk are perfectly normal and rather nice people.

Background advertisers

To take the Army into the school and youth clubs, Scouts, Guides, Boys' Brigade and similar organizations, the Ministry of Defence has formed 'Army

Youth Teams'. These consist of an enthusiastic and athletic young officer or warrant officer, four carefully selected sergeants and two or three corporals or privates. All are chosen because of their outgoing personalities and athletic prowess, maybe as boxers, trampoline or archery experts, fencers or football instructors. The teams are stationed throughout the country with their own transport; their duty is to visit schools, youth clubs and camps, Scout Jamborees and similar functions. They do not normally wear uniform but are well turned out in the appropriate sporting attire. They help in the instruction of young people, stage demonstrations, judge competitions, build and man assault courses, run activities and help to prepare young folk for the events necessary to win the Duke of Edinburgh's Award. Their task is to project the Army, and where possible the other Services, in a modern light and to show that soldiers are likeable, helpful people who are happy in their life and work. They are not recruiters but can provide basic facts on recruiting if requested. They are what might be termed 'background advertisement' for the Services.

Another link with those still at school are the *School's Liaison Officers and Assistants*, some of them ladies from the Womens' Services. They operate from military headquarters and visit all the schools in their areas at least once a year. There they describe the work possibilities in the Services to school leavers, both boys and girls. They show films, give talks and interviews and generally discuss service life with the pupils. They also do not recruit directly but are valuable in sowing the seed.

Army cadets carrying out their annual training with the British Forces in Germany

Closed contingents and open units

At the age of 13 (12 in the Sea Cadets) a boy can become associated more closely with the Services by joining a section of the *Combined Cadet Force*, the *Sea Cadet Force*, the *Army Cadet Corps* or the *Air Training Corps*. All these are voluntary, part time corps; the boys take no oath of allegiance and they can leave at any time. They are not paid, though essential uniform is provided. Officers and staff instructors are also part time, they are given training on short courses and are paid whilst on full time duty with the boys or attending courses of instruction.

The *Combined Cadet Forces (CCF)* are known as *closed contingents* and are normally found in boarding schools. They are the successors to the pre-war Officer Training Corps and can consist of Navy, Army and Air Force Sections. There are presently around 270 contingents, comprising 1700 officers, nearly all of them school masters, 230 staff instructors, often school employees who double

as physical training instructors, caretakers or porters and about 43,000 cadets. Recently authority has been granted for the formation of mixed boy and girl CCF units in certain co-ed schools.

The Sea Cadets, Army Cadet Force and the Air Training Corps are mainly '*open units*' and are often based upon the facilities of a local unit of the Territorial Army and Volunteer Reserve (TAVR), a Royal Navy Reserve unit or an air station. They cater for neighbourhood boys and young working men. The officers and staff instructors normally live in the area and have a real interest in the development of the boys in their units. At present the ACF has about 1300 detachments with 2750 officers, 3370 adult instructors, 200 full time instructors and 40,000 cadets. The Air Training Corps has about 36,000 cadets in approximately 1000 units, the Sea Cadet Corps is somewhat smaller.

Space in this article does not permit a description of the various methods used in all three Services to assist the Cadet Forces or of their arrangements

Junior Leaders enjoy a canoeing weekend

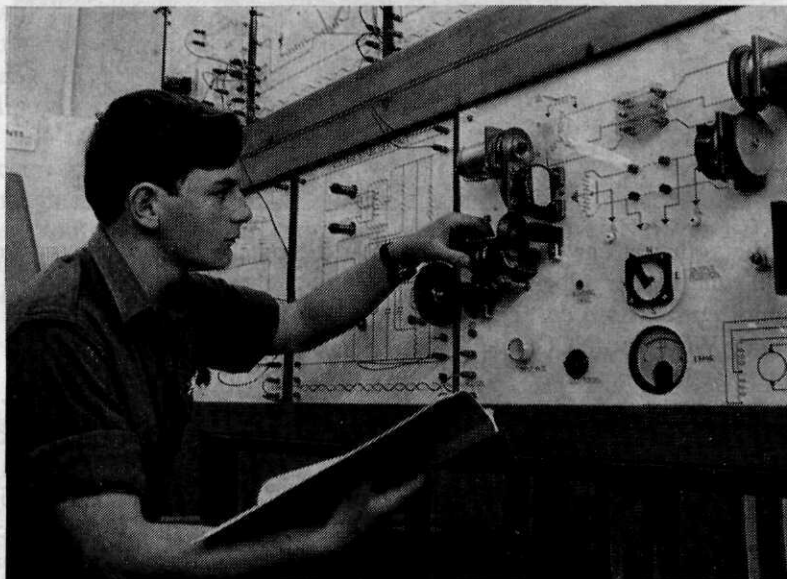
for the enlistment and training of young people. Those used by the Army are therefore covered in some detail; the other Services, whose numbers are not so large, operate on the same principles.

Good cadets make good citizens

The Regular Army provides thirty four Cadet Training Teams (CTTs) each consisting of a regular officer and three WOS or Sergeants. They are located strategically throughout the United King-

in the Reserve Forces by teaching him the duties of a good citizen.

The official handbook stresses that the organization, the camps and the training are designed for the purpose of making the boys who join good cadets and through that good citizens. Although military orientated the Cadet Forces today are essentially youth services. Many of the activities encouraged are not strictly military: orienteering, rock climbing and mountaineering, sailing and cross country expeditions are incorporated in the

An apprentice of the Army Apprentices College Arborfield checks for gear backlash on a servo demonstration layout

dom and are available to help all detachments of the CCF and ACF. Arrangements are made for Cadet Force contingents to visit Army Training Schools, units, firing demonstrations, and open days. A popular feature of the training programmes is the annual camp, spent either at specially sponsored training areas or sometimes with units of the Regular Army stationed with the British Army on the Rhine, in Germany.

The *Aim* of the ACF was laid down in 1971 and, as will be seen, it no longer stresses the military aspect of the Force. It is:

To develop among its members the qualities of good citizenship and the spirit of service to Queen and Country. It will seek to achieve this aim:

— by providing adventurous and challenging activities designed to develop powers of leadership and qualities of character valuable alike to the civilian and the soldier;

— by stimulating interest in the Army, its achievements and skills and its part in the national life;

— by giving encouragement and training to those considering a career in the Regular Army or service

training programmes; these are also aligned with the requirements for the Duke of Edinburgh's Awards. Five military subjects, which include map reading, section field craft and shooting are required for the *Proficiency Certificate* which is the necessary qualification for promotion to Cadet corporal. It can also be the first step towards gaining a commission in the Regular or Reserve Army.

Selection

Each year a number of Cadet NCOs gain entry to the Royal Military Academy and others go to universities where they join the Officer Training Corps. There they can obtain the necessary qualifications for a commission in the Reserve Forces or enter the Regular Services as Graduate Officers. Cadets who do not aspire to officer rank can join the TAVR or Regular Army as young soldiers at the age of 17. Others join the Regular Army in one of the three types of Junior Soldiers' units when their compulsory schooling ends at 16. This

Ammunition technician apprentices receive instruction in dealing with a live mortar shell in simulated exercise at Army Apprentices College Chepstow

is the youngest age at which a boy can become a 'full time soldier' albeit as a junior. Many of these junior entrants are destined to become the Army's senior WOS and NCOs and others will gain commissioned rank. Army juniors have reached the highest ranks and it is certain that more will do so in the future.

Boys whose academic qualifications and their performance during the selection procedure would appear to make them suitable for training as leaders are enlisted into the Junior Leaders' Regiments and Battalions. Those who elect to learn a trade and appear to have the ability to absorb the training are encouraged to join an Apprentice College or Junior Tradesmen's unit. The remaining suitable recruits are enlisted into Junior Soldiers Companies and Junior Infantry Battalions for training to become efficient 'soldiers of the line'.

Because the juniors have passed the school leaving age, education within the Junior units is focussed on the actual requirements of the young man and is carefully integrated with his military and trade training: the Royal Artillery Junior can learn mathematics while carrying out a traverse, the Royal Armoured Corps Junior learns the ballistics of his tank gun, the Army Catering Corps Junior nutrition and food technology. In this way the student can see and understand the educational aspects of his training. There are some five Junior Leaders Regiments serving the various arms and services and although the detailed curriculums may be different the objects of all are the same:

To give Junior Soldiers the education, military and

character training which is the basis of a successful Army career.

High standards of training

There are four principle Army Apprentice Colleges; they are charged not only with the character building of the Juniors, but also provide a very high standard of trade training for men going into the various technical corps. These colleges are popular with parents because many of the trade qualifications gained are accepted by the Trade Union Movement and will help the time expired soldier to obtain a good job in civilian life. There are also a couple of Junior Tradesmen's units designed to fit young men for army employment as specialist drivers, clerks, radio operators etc., for most of the Arms and Services.

The third main type of Junior units are those designed for boys who want a tough outdoor life but do not have the inclination or perhaps qualities to become Apprentices, Tradesmen or Junior Leaders. These include the Junior Infantrymen's Battalion and about ten units at various Depots and Training Centres.

Successful approach causing concern

The popularity of the Junior units and possibly of the success of the Army's 'Meet the young' activities is shown by the fact that 10,000 young men entered as Juniors in 1975 and in most cases the vacancies available were heavily oversubscribed. Today Junior Units are one of the principle sources of recruitment into the Regular Army. Indeed be-

tween one third and one quarter of the whole Regular Army are former Junior Soldiers of one type or another. The same situation exists in the other Services who have their own Junior Apprentice and similar units. The scheme has been extended to the Women's Services and their junior units for girls who wish to become military nurses or join the WRAC, etc.

Military 'interference' in the upbringing of young people has always caused concern to left wing politicians in Great Britain. When the wave of pacifism swept Britain in the mid 1930s official support of the Cadet Forces was withdrawn. Fortunately most of them continued in being with private support until there was a change of governmental policy. The entry of military recruiting officers as such into schools is still unpopular though the Schools' Liaison Officers and Youth Teams are now accepted by most headmasters and headmistresses. Any sign of 'Hitler Youth' treatment of boys and girls starts an immediate uproar, though it always seems odd that there is no similar outcry from the left wing against the Communist Youth Movement.

Services rendered mean good public relations

One of the attributes of the Armed Forces is their flair for organization and it is to their credit, and advantage, that this flair is sometimes placed at the disposal of all young people and not only those associated with or in the Services themselves. Administrative and control arrangements are provided for arduous expeditions and sporting events in Great Britain and overseas. They have helped to run and provide equipment for scout camps, sailing and gliding events and in particular the *Ten Tors Expedition* held on Dartmoor. This tough 'walk' is attempted annually by more than 2,500 young

people from all over the country. Those taking part do so in teams of six. Between the ages of 14 and 15 boys must complete 35 miles in the 35 hours allocated, 16 and 17 year olds 45 miles and those aged 18 and 19 years 55 miles. Girls are allocated 35 mile routes but may opt for the longer ones. All must rest for at least 10 hours. The routes, which are mostly different, take them over the wildest part of this bleak moor. Each includes a call at ten named 'Tors', rocky outcrops on hill tops, and careful map reading is necessary to keep en route. There are few paths and those there are usually do not go in the correct direction! Going is rough and the weather can be vile. All food and tentage required must be carried. All teams finishing complete are given a certificate and all individuals who arrive at the end within the time allotted get a medal. To complete the course one needs stamina, guts and good training.

The Army, assisted by the Royal Navy and RAF with rescue helicopters and a medical team, are much in evidence. Not only do they accept and process the entries but they man the 18 Tors used, run the check boards and control centre, oversee the safety arrangements, car parks, provide camp sites for the support personnel, run the press centre, look after visiting VIPs, civil and military, provide the communication network and present the medals and certificates. It is an excellent example of good public relations and a real and much appreciated service to youth.

The trials and tribulations of the British Services operating in Ulster with their usual good humour and restraint have done a great deal for their image amongst young and old in Britain. Due to television coverage, some of it seen to be unfair, the Army is much in the public eye and has gained much public sympathy. It is no longer a 'closed shop'. The glare of publicity has done a great deal to

A Combined Cadet Force team proudly displays their certificate at the completion of their 35 miles in the Ten Tors Expedition, the event organized by the Services for the youth of the country

generate interest in the Services amongst young people who can see that most soldiers, sailors and airmen today are very little older than they are themselves. To join the Services is 'to do your thing' with people of your own age and not to be the young person in an old man's world. Young and junior servicemen have recently climbed Mount Everest, sailed single handed around the world, crossed the Darien Gap, carried out underwater exploration of sunken ships in the Mediterranean Sea and driven Land Rovers from Singapore to London. All adventurous escapades encouraged by the Ministry of Defence and appealing to the young. Good character building and excellent publicity for the Services, publicity which

is well used by the Cadet Training Teams, School's Liaison Officers and Army Youth Teams.

The future of any country depends upon its young people, they are its capital and on them is based the nation's aspirations. Contrary to the expectations of bygone reformers, affluence and the welfare state have produced no lessening of disorder and crime. The youth services of all kinds still have a vital part in the nation's defences against morale degeneration in this permissive and perhaps over-tolerant age. The Services are doing their share to prepare young people for the future whatever it may bring. The accent today is truly on YOUTH.

Modern telefoneren te velde

W. Boekwijt

luitenant-kolonel van de verbindingdienst

De technische ontwikkelingen op het gebied van de telecommunicatie zijn in de laatste decennia opmerkelijk geweest en de toepassingen daarvan hebben hun gunstige invloed op de Verbindingdienst van de KL niet gemist.

Er is echter ook een terrein, dat van al die technische vooruitgang onvoldoende blijkt te hebben geprofiteerd en dat toch zó belangrijk is, namelijk het telefoneren te velde.

De bedoeling van dit artikel is in het kort de huidige gang van zaken te belichten, en daarna de aandacht te vestigen op de mogelijkheden van een modern, automatisch schakelend telefoonsysteem te velde, waarbij het accent zal worden gelegd op de aspecten voor de gebruikers.

Het huidige telefoonsysteem te velde

Bij de meeste lezers zal het huidige telefoonsysteem te velde niet onbekend zijn. Het legerkorpsverbindingssysteem omvat een telefooncentrale per rayonverbindingcentrum; voorts beschikken alle staven en eenheden, die op dat verbindingssysteem worden aangesloten, over eigen telefooncentrales. Al deze telefooncentrales hebben handbediening. Als gevolg van de vele tactisch noodzakelijke verplaatsingen toont het verbindingssysteem, dat deze centrales met elkaar verbindt, een steeds wisselend beeld.

Het zijn vooral deze factoren die verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste nadelen van het huidige telefoonsysteem te velde, namelijk:

- de lange tijd die nodig is om een telefoonverbinding tot stand te brengen. Uiteraard is dit een direct gevolg van het handbedieningssysteem;
- de betrekkelijk geringe kans dat een gewenst telefoongesprek ook werkelijk tot stand komt. Hiervoor kan een aantal oorzaken worden genoemd, zoals het niet beschikbaar zijn van de benodigde verbindingen en de gevraagde abonnee, maar zeker ook het steeds wisselende verbinding patroon, waardoor de centralisten niet altijd over juiste en actuele gegevens beschikken.

Het is zeker niet overdreven te stellen dat het gevoel van machteloosheid dat zijn gebruikers nogal eens overvalt, kenmerkend is voor het huidige telefoonsysteem te velde.

Automatische telefooncentrales

Wanneer wij de blik richten op de ontwikkeling van de telefoonsystemen in de civiele sector, wordt het duidelijk dat het oplossen van de problemen, inherent aan het huidige telefoonsysteem te velde, moet worden gevonden in automatisering. Automatische telefooncentrales worden door de PTT reeds meer dan 50 jaar gebruikt. Men zou de vraag kunnen stellen waarom soortgelijke automatische telefooncentrales niet reeds lang bij de verbindingdienst te velde zijn geïntroduceerd. De voornaamste reden daarvoor is de inflexibiliteit van de tot dusverre beschikbare automatische telefooncentrales, die een vast patroon van verbindingen en aansluitingen vragen.

Wanneer een abonnee op een andere centrale moet worden aangesloten, of wanneer er wijzigingen optreden in de verbindingen tussen centrales, moeten metterdaad draadverbindingen worden gewijzigd en moeten veelal de telefoonnummers van de abonnees worden aangepast. Aldus zou, gegeven de steeds wisselende situatie te velde, van automatisch telefoonverkeer niet veel terecht komen.

Gelukkig beloven enkele technische ontwikkelingen de problemen van het gebruik te velde van automatische telefooncentrales volledig op te lossen, en wel de ontwikkelingen op het gebied van de halfgeleiderstechniek, waardoor geheugens en logische schakelingen kleiner, betrouwbaar en goedkoper worden. Als gevolg daarvan kunnen in toenemende mate processors (rekenautomaten) worden gebruikt voor de besturing van allerlei systemen. Zo zijn thans in verschillende landen ook automatisch schakelende, m.b.v. processors gestuurde telefooncentrales, geschikt voor gebruik te velde, in productie.

Met processors gestuurde telefooncentrales

Het is interessant na te gaan waarom aan het gebruik te velde van met processors gestuurde, automatische telefooncentrales, niet de eerder genoemde bezwaren van inflexibiliteit zijn verbonden. Dat is het gevolg van een aantal typische eigenschappen van processors, zoals:

- het gemak waarmee gegevens in het geheugen kunnen worden opgeslagen, gewijzigd en teruggelezen;
- de snelheid waarmee de processor gegevens kan verwerken.

Hoe van deze eigenschappen gebruik kan worden gemaakt voor een automatisch telefoonsysteem, dat bij uitstek geschikt is voor gebruik te velde, kan wellicht het best worden getoond aan de hand van een voorbeeld.

Veronderstel te velde een telefoonsysteem, ongeveer zoals het huidige, waarbij echter alle met de hand bediende telefooncentrales zijn vervangen door automatische telefooncentrales met processorbesturing, en waarbij de gebruikers beschikken over moderne veldtelefoon toestellen met druktoetsen. Voorts zijn de processors van de telefooncentrales onderling met elkaar verbonden voor het uitwisselen van informatie.

In de processorgeheugens worden de gegevens vastgelegd van alle op die centrales aangesloten abonnees. Dat kan overigens geschieden vanaf het telefoontoestel, na het aansluiten daarvan. Indien een abonnee een gesprek wenst te voeren, maakt hij dat kenbaar door de hoorn van het toestel te nemen en, na ontvangst van de kiestoon, het nummer van de gewenste abonnee te kiezen. De processor van de centrale van de aanvrager gaat eerst na, of de gewenste abonnee op dezelfde centrale is aangesloten. Is dit het geval dan wordt de verbinding tussen beide abonnees tot stand gebracht.

Is de gewenste abonnee niet op de centrale van de aanvrager aangesloten, dan wordt een procedure gestart om uit te zoeken via welke centrale(s) de gewenste abonnee dan wel bereikbaar is. Zo'n procedure verloopt in grote lijnen als volgt.

De processor van de telefooncentrale van de aanvrager initieert een zoekbericht, dat — trapsgewijs — via de al eerder genoemde speciale datakanalen wordt gezonden naar de processors van alle andere centrales van het systeem. Na ontvangst van dit zoekbericht gaan alle processors na of, blijkens de in hun geheugen voorkomende gegevens, de gevraagde abonnee op hun centrale is aangesloten.

De processor die constateert, dat het gevraagde abonneenummer inderdaad op zijn centrale is aangesloten, stuurt een bevestigingsbericht naar de zoekende processor, langs precies dezelfde route als die welke het succesvolle zoekbericht heeft gevolgd; via deze route wordt tevens de gevraagde telefoonverbinding tussen de abonnees geschakeld. Deze gehele zoek- en bevestigingsprocedure verloopt zó snel, dat de gebruikers bij het telefoneren geen vertraging opmerken.

De geweldige voordelen van de geschetste procedure voor een telefoonsysteem te velde zijn evident:

- het is niet nodig te weten op welke centrale een abonnee is aangesloten of hoe die centrale kan worden bereikt, zolang de gegevens van de abonnee maar zijn vastgelegd in het processorgeheugen van zijn centrale;
- ongeacht eventuele uitval van delen van het verbindingssysteem zal elke gevraagde verbinding die nog mogelijk is zeer snel worden gevonden en gerealiseerd;
- abonneenummers behoeven, ook in geval van aansluiting op een andere centrale, niet te worden gewijzigd.

Nieuwe mogelijkheden voor telefoongebruikers

Uit het vorenstaande moge blijken dat door toepassing van geprogrammeerde processors en geschikte routeringsprocedures een betrouwbaar automatisch schakelend telefoonsysteem, geschikt voor gebruik te velde, kan worden gerealiseerd.

De aanwezigheid van processors voor de besturing van de automatische centrales brengt tevens een reeks nieuwe mogelijkheden voor de telefoongebruikers te velde. Een aantal van deze mogelijkheden wordt hieronder genoemd.

Voorrang

Aan een aantal gebruikers kan het recht op voorrang worden toegekend bij het tot stand brengen van telefoonverbindingen. Indien geen vrije verbinding met een gevraagde abonnee beschikbaar is en de aanvrager maakt gebruik van zijn recht op voorrang, zullen één of meer reeds geschakelde verbindingen van lagere voorrang worden onderbroken om het voorrangsgesprek mogelijk te maken. Overigens wordt hierbij opgemerkt dat het verbindingssysteem zodanig behoort te zijn gedimensioneerd dat — onder normale omstandigheden — het onderbreken van reeds geschakelde telefoonverbindingen meer uitzondering dan regel is.

Volledig automatisch geschakelde verbindingen

Onder volledig automatisch geschakelde verbindingen worden verbindingen verstaan, die automatisch tot stand worden gebracht zodra de abonnee de hoorn van het toestel neemt. De gegevens van de andere abonnee zijn reeds in het geheugen van de processor opgenomen.

Het voordeel van dergelijke geprogrammeerde verbindingen is dat de tijd, nodig om een abonnee te kiezen, wordt bespaard. Deze faciliteit is te vergelijken met de in het huidige verbindingstelsel te velde bestaande directe verbindingen.

Aangezien in een modern automatisch telefoonstelsel, met gebruikmaking van telefoontoestellen met druktoetsen, het kiezen van een abonnee slechts enkele seconden vraagt, zal de behoefte aan volledig automatisch geschakelde verbindingen waarschijnlijk beperkt blijven tot enkele speciale gevallen (bv. voor de overdracht van data tussen computers of luchtverdedigingssystemen).

Conferentiegesprekken

Een conferentiegesprek is een telefoongesprek tussen meer dan twee abonnees. In principe zijn dergelijke gesprekken ook bij de huidige, met de hand bediende, telefooncentrales mogelijk. Van deze mogelijkheid wordt echter zelden of nooit gebruik gemaakt. Dat betekent niet dat aan conferentiegesprekken thans geen behoefte zou bestaan, doch veeleer dat in het huidige systeem het opbouwen van conferentiegesprekken te veel tijd en moeite kost. De invoering van automatische telefooncentrales met processorbesturing lost echter ook dit probleem voor ons op.

Wij kunnen dan twee soorten conferentiegesprekken onderscheiden.

- Geprogrammeerde conferentiegesprekken. De deelnemers aan het conferentiegesprek zijn van tevoren bepaald en de gegevens zijn in het processorgeheugen vastgelegd. Er kunnen verschillende conferentiegesprekken tegelijkertijd worden geprogrammeerd. Elk van de abonnees kan het conferentiegesprek waarvan hij deel uitmaakt, op gang brengen.
- Door de abonnee zelf op te bouwen conferentiegesprekken. De abonnees, die gerechtigd zijn tot het voeren van conferentiegesprekken, kiezen zelf achtereenvolgens de door hen gewenste abonnees.

Het overzetten van inkomende gesprekken

Ook bij de meeste reeds bestaande automatische telefooncentrales bestaat de mogelijkheid een in-

komend gesprek over te zetten op een andere abonnee van die centrale. Bij de door processors gestuurde centrales komt daar een aantal interessante, automatische faciliteiten bij.

Zo kan een gesprek, indien het gevraagde abonneenummer bezet is, automatisch worden overgezet op een ander toestel, bijvoorbeeld van een plaatsvervanger. Hetzelfde kan gebeuren indien het toestel van de gevraagde abonnee niet binnen enkele seconden wordt opgenomen.

Indien een abonnee zijn toestel tijdelijk verlaat, kan hij de processor van zijn centrale zelf instrueren voor hem inkomende gesprekken tijdelijk op een ander toestel te zetten.

Met deze faciliteiten wordt beoogd het aantal niet succesvolle pogingen om een telefoonverbinding tot stand te brengen zo klein mogelijk te houden.

Enkele andere tijdbesparende faciliteiten

Het is mogelijk een aantal zeer frequent benodigde abonnees op te roepen met een verkort nummer, bv. van drie cijfers. Het omzetten van deze verkorte nummers in de volledige abonneenummers geschiedt automatisch door de processor.

Aanvragers van een nummer, dat in gesprek is, kunnen in een rij van wachtenden worden geplaatst, waarbij wordt meegedeeld: „Er zijn nog . . . wachtenden voor u”. Een dergelijke procedure is wellicht nuttig in geval van veel gevraagde nummers.

Enkele mogelijk gewenste beperkingen

Het kan wenselijk zijn in een volledig automatisch telefoonsysteem te velde enkele beperkingen aan te brengen, zoals:

- het beperken van de toegang tot bepaalde abonnees. Dit houdt in dat zo'n abonnee slechts door een beperkt aantal andere abonnees kan worden bereikt, doch zelf alle mogelijkheden heeft om met anderen te telefoneren;
- het beperken van de keuzemogelijkheden van bepaalde abonnees. Men kan zich voorstellen dat het nuttig is de kiesmogelijkheden van bepaalde abonnees te beperken, bv. tot uitsluitend de andere abonnees van de eigen centrale.

Beperkingen als hierboven genoemd kunnen zonder veel moeite worden ingevoerd of gewijzigd.

Enkele aanvullende opmerkingen

- Bijzonder belangrijke aspecten van elk telefoonstelsel zijn de natuurgetrouwheid en de sterkte,

waarmee de spraak wordt overgebracht. Gelukkig staan ons ook in dit opzicht in de komende jaren belangrijke verbeteringen te wachten. Deze verbeteringen zullen het gevolg zijn van de toepassing van de techniek van het digitaliseren, d.w.z. het coderen, van de spraak vóór de transmissie. De omzetting dient bij voorkeur in het telefoontoestel plaats te vinden.

- Een uitermate belangrijk aspect, dat hier slechts kan worden aangeroerd, is de transmissiebeveiliging van het telefoonsysteem. Dat het huidige telefoonsysteem niet is beveiligd, beperkt enerzijds ten zeerste de rol die de telefoon bij de overdracht van informatie vervult en houdt anderzijds voortdurend het risico van veiligheidsinbreuken in. Het digitaliseren van de spraak zal, behalve het verbeteren van de kwaliteit van de overdracht, het beveiligen van het telefoonsysteem mogelijk maken.
- Een verbindingstelsel, waarvan automatische telefooncentrales met processorbesturing deel uitmaken, is niet alleen zeer geschikt voor het over-

brengen van spraak, doch ook voor de overdracht van andere vormen van informatie. Daarbij kan worden gedacht aan berichtenverkeer, datatransmissie en beeldtelegrafie.

Conclusie

Een modern automatisch telefoonsysteem, geschikt voor het gebruik te velde, is thans door toepassing van met processors gestuurde telefooncentrales realiseerbaar. In een dergelijk systeem zullen de benodigde telefoonverbindingen snel en zeker tot stand worden gebracht, zelfs indien delen van het verbindingstelsel zijn uitgevallen, waarbij zo nodig voorrang wordt gegeven aan het operationeel belangrijke verkeer.

De vele nieuwe mogelijkheden, die het systeem zijn gebruikers biedt, zullen spoedig als onontbeerlijk worden ervaren.

Resumerende mag worden gesteld dat een telefoonsysteem, als in dit artikel beschreven, in feite onmisbaar is voor een slagvaardige bevelvoering.

NIEUWE UITGAVEN

Soldaten in het geweer, door A. Burger, 202 blz., geïll. Uitg.: Het Wereldvenster, Baarn, 1976. Prijs: f 17,50.

Het zal een groot gedeelte onzer lezers ongetwijfeld geheel en al zijn ontgaan dat op 4 augustus van dit jaar het tienjarig bestaan werd gevierd van de Vereniging van Dienstplichtige Militairen. Mogelijk hebben enkelen door toedoen van de publiciteitsmedia vernomen dat er op die datum sprake was van het tweede lustrum, maar hoogstwaarschijnlijk zullen slechts weinigen behoefte hebben gevoeld zich aan te sluiten bij de persoonlijke gelukwensen van de minister van defensie die deze bij die gelegenheid tot de jubilerende vereniging richtte. Hoe het ook zij, dat jubileum heeft tevens aanleiding gegeven tot het verschijnen van een soort gedenkschrift onder de titel „Soldaten in het geweer”, waaraan door de schrijver — voormalig redacteur van het opsprakelijke verenigingsorgaan *Twintig* — als ondertitel werd meegegeven „de roerige geschiedenis van de tienjarige VVDM”.

Een eerste blik op dit boekje wekt al aanstonds een lichte verbazing: niet alleen blijkt het gebruikelijke provocerende element ditmaal zowel in titel als in ondertitel te mankeren, doch bovendien doet het bijna tegemoetkomend aan dat het boek is gestoken in een stemmig jasje van de bekende olijfgroene tint, terwijl de op de omslag afgebeelde militairen weliswaar met een spandoek kenbaar maken dat zij iets éisen maar overigens hun uniform bijna opvallend in overeenstemming met de geldende regels dragen. Daarmee wil evenwel geenszins gezegd zijn dat de schrijver zijn boek „dus” onder valse vlag presenteert, integendeel: diezelfde omslag vermeldt expliciet: „De autoriteiten zijn de

VVDM-ers met alle mogelijke middelen te lijf gegaan (van gevangenisstraffen en bot geweld tot kiezersbedrog)”, waarna de volgende zin volledige opening van zaken belooft: „Dit boek geeft een openhartig en onthullend kijkje achter de schermen van deze voor de wereld unieke soldatenvakbond”.

Welnu, deze beide zinnen bevatten in feite alles wat van belang is voor de typering van Burgers oeuvre. Hij verdient inderdaad een pluim voor de onthullende kijk achter de schermen die hij zijn lezers gunt, en daarenboven moet zijn openhartigheid worden geroemd waar hij generlei poging onderneemt om de duidelijke subjectiviteit van zijn benaderingswijze te verdoezelen: hij schuift zonder mankeren de schuld steeds op de ánder, om het even of dat nu „de verkalkte hiërarchische structuur van het leger” is, of „de geheime agent van de MID”, of „de uiterst rechtse club BVVDM, opgericht door een luitenant die als kruisvaarder van de oude orde strijdt”, of de VVD-ministers Den Toom en De Koster dan wel de PvdA-bewindslieden Vredeling („de rechtse minister met het linkse gezicht”) en Stermerdink (van wie het „steeds duidelijker wordt dat ook hij de VVDM niet meer door de strot kan krijgen”).

Stellig zullen velen geïnteresseerd zijn in de inhoud van dit boekwerkje. Niet zozeer omdat zij de opvattingen van de auteur onderschrijven of omdat zij zijn onderwerp een goed hart toedragen, maar wel, omdat hier een insider uit het andere kamp informatie verschaft over de wijze waarop daar het spel wordt gespeeld. Voor die geïnteresseerden behelst dit boek een boeiend relaas van de ontwikkelingsgang van een vereniging die begon als een soort belangenclubje zonder specifiek kwaadaardige bedoelingen, met een

nogal amateuristische opzet en aanpak en een dito organisatie, die evenwel allengs een aantrekkelijk object begon te worden voor diverse politieke stromingen en de exponenten daarvan in de volksvertegenwoordiging. Bijgevolg ging een duidelijk herkenbare draad — om niet te zeggen een rode — lopen door de ontwikkeling van de VVDM.

De bestuursleden bleken niet langer de goedwillende amateurs van weleer, doch gaven meer en meer blijken van een betere voorschooling die elders was ontvangen — al ontkent schr. nadrukkelijk de rol van bijvoorbeeld de Witte BVD — en de consequentie van dat alles was dat de VVDM een steeds radicalere koers ging varen, niet zozeer omdat de meerderheid der leden daartoe het initiatief nam maar veeleer omdat de mensen aan het roer de *polarisatie* wensten. Dat werd dan gemotiveerd met het etiket „vakbond” dat de VVDM zich zelf opplakte, volkomen ten onrechte overigens want geen zinnig mens zal immers kunnen staande houden dat het vervullen van een wettelijke verplichting iemand stempelt tot beoefenaar van een „vak”: is soms de leerplichtige ook een „vak-man” en geldt dat zelfde misschien eveneens voor de belastingplichtige?

Onthullend is dat alles wel. Onthullend én beschamend is het te moeten lezen hoevele — en welke — volksvertegenwoordigers zich hebben beijverd bij de VVDM in het gevele te komen om op die wijze te pogen tot enige stemmenwinst te komen, niet zelden met veronachtzaming van hetgeen de beginsel- en verkiezingsprogramma's van hun onderscheidene partijen hun kiezers op het punt van de defensieparagraaf hadden beloofd!

Wie het boek leest, én bestudeert, zal het zeker de moeite waard vin-

den. Het zal daarbij niet al te veel moeite kosten de negatieve kwalificaties aan het adres van hen die met de *verantwoordelijkheid* voor het functioneren van het militaire veiligheidsinstrument zijn belast, te rangschikken onder het hoofd van „gebruikelijke techniek in het polarisatiemodel”. Ook moet men maar niet stilstaan bij de enthousiaste beschrijvingen van de auteur als het gaat om wat hij wenst aan te merken als successen van de VVDM, terwijl hij een onverbloemde „afgang” verzwijgt zoals die — door de NOS weerhouden — opname van het eerste *Frontaal*-programma waarin het Nederlandse publiek overtuigd bleek dat de VVDM de gevechtskracht van de krijgsmacht ondermijnt! Het heeft desondanks zin dit boek goed te lezen, omdat het onthult volgens welk systeem de ander zijn kaarten uitspeelt. Voor wie dat nut mocht betwijfelen, diene

het hierna volgende citaat, ontleend aan de voorlaatste bladzijde, waar het paraseert onder het opschrift „GEWOON DOORGAAN”.

Alles is zo'n beetje neergeschreven. Het ontstaan van de vereniging uit een gevoel van onvrede met de belabberde regeltjes in de militaire dienst. Het voorzichtige en harmonieuze begin en het zoeken naar middelen om zich beter te kunnen verweren tegen de onwil van de autoriteiten die alles liever bij het oude willen laten. De bewustwording die ontstaat als men beseft dat alleen de materiële eisen geen verbetering zullen brengen. Het zoeken naar hardere middelen om de eisen kracht bij te zetten. De eerste acties en de felle reacties van de legerleiding op deze militaire ongehoorzaamheid. De pijnlijke kennismaking met de militaire rechters en de binnenkant van de militaire ge-

vangenissen. De VVDM gaat in de politiek en de acties worden steeds harder en massaler. Het ledental stijgt tot boven de dertigduizend. De steun die wordt gevonden bij de progressieve partijen en de steun die in de vorm van een stemadvies wordt teruggegeven. En dan het beseft dat ze daarmee bedrogen uitkomt en langzaam tot de ontdekking komt dat de progressieve bewindslieden geen spat beter zijn dan hun conservatieve voorgangers. De VVDM leert welke middelen ze kan gebruiken, welke bondgenoten ze werkelijk achter zich heeft staan en wordt langzaam maar zeker een organisatie die niet meer uit het veld is te slaan.

Kortom, dit boek zal naar het uiterlijk niet misstaan in uw boekenkast; toch hoeft u het daarin geen plaats in te ruimen. Maar qua inhoud is het zeker raadzaam dat u het leest!

W. WALTHUIS

Tweede Lustrumnummer Mars et Historia, 134 blz., geïll. Uitg.: Nederlandse Vereniging ter Beoefening van de Militaire Historie, 's-Gravenhage, 1976.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Nederlandse Vereniging ter Beoefening van de Militaire Historie verscheen bij de IUB een interessant jubileumnummer van *Mars et Historia*, gevuld met niet minder dan elf artikelen van de hand van evenveel deskundigen die vrijwel allen optreden als correspondent voor een van de afdelingen der vereniging. Bijaldien bevat dit lustrumnummer een verdienstelijke bloemlezing van hetgeen de vereniging haar leden zoal heeft te bieden: dr. F. G. de Wilde beschrijft de uniformen van het Legioen De Maillebois dat in de jaren '80 van de 18e eeuw als een soort vreemde-

lingenlegioen werd toegevoegd aan de weer eens schandelijk verwaarloosde landstrijdkrachten van de Republiek der Vereenigde Nederlanden, H. G. Meijer bespreekt de oudste onderscheidingen van het Koninkrijk der Nederlanden uit de periode 1813-1815, B. C. Cats daarentegen behandelt een veel recenter onderwerp, nl. de Nederlandse parachutistenemblemen sinds 1941. Mr. R. A. Schimmel richt de schijnwerper op de militaire gebruiksmuziek, A. F. Lancker zwerft de wereld rond in zijn bespreking van historische Nederlandse forten in overzeese gebieden en drs. Ph. M. Bosscher maakt de lezers wegwijs in de veelheid van literatuur over de zeeslag bij Jutland uit 1916. Belangstelling voor de wedergeboorte van de vooroorlogse speelgoedsoldaatjes wordt gewekt in het daartoe strekkende artikel van A. J. Weekenstro, en de

voorzitter van de Stichting voor Banistiek en Heraldiek, K. Sierksma, pleit voor intensivering van de militaire banistiek, die thans nog in de kinderschoenen staat. Drs. J. C. van Dijk beschouwt de rol van Nederland in de Eerste Wereldoorlog, in het bijzonder in verband met het Belgische vluchtelingenprobleem, en L. Verhoeff beschrijft de muzikale signalen van de Koninklijke landmacht en de talloze teksten die de militairen daarop van oudsher plachten te maken, een bijdrage die de nostalgici van de oudere lichten stellig „als muziek in de oren zal klinken”. Ten slotte levert M. J. L. de Ruyter een korte historische terugblik op bijna anderhalve eeuw militaire tijdschriften, aangevoerd uiteraard door de eersteling, de *Militaire Spectator*.

Samenvattend kan deze uitgave worden gekarakteriseerd als een lof-

waardige prestatie van een zeer actieve vereniging, een presentatie waaruit de veelzijdigheid van de geschiedkundige interesse der leden

ten volle blijkt. Met dit jubileumnummer legt de vereniging alle eer in, en de eindredacteuren Alberda, Kneppelhout en Verhoeff verdienen

een pluim voor de wijze waarop zij gestalte hebben weten te geven aan dit alleszins lezenswaardige boekje.
W. WALTHUIS

Oranjekalender 1977. Uitg.: Pro Juventute, Amsterdam, 1976.
Prijs: f 5,95.

Goede wijn behoeft geen krans is een spreekwoord dat mag worden gebezigd wanneer de kwaliteit van het aangeboden zo algemeen wordt erkend dat het overbodig is daarvoor nog aanprijzingen te willen laten horen. Dat geldt zonder enige twijfel reeds sinds jaren voor de Oranjekalenders die door de Verenigingen Pro Juventute worden uitgegeven. Op die regel maakt de kalender voor 1977 al evenmin een uitzondering. Zoals gebruikelijk zijn de onderscheidene kalenderbladen voorzien van kleurenfoto's van leden van de Koninklijke familie; verschillende daarvan zijn afkomstig uit het eigen familiealbum, nog niet eerder gepubliceerd en derhalve exclusief. Het lijkt geen twijfel dat er

PRO JUVENTUTE
ORANJE
30
KALENDER 1977

grote vraag naar deze kalender zal zijn. Enerzijds omdat de opbrengst van deze uitgave ten goede komt aan de zorg voor de meer dan 12.000 kinderen die door Pro Juventute worden geholpen, anderzijds omdat de illustraties een begerenswaard bezit vormen voor de zeer velen die het op prijs stellen van Oranjegezindheid te doen blijken. Daarbij is het interessant dat het ook mogelijk is een dergelijke kalender aan te schaffen ten behoeve van buitenlandse relaties, doordat er exemplaren verkrijgbaar zijn met viertalig (Engels, Frans, Duits en Spaans) kalendarium.

Om de prijs behoeft niemand het te laten: f 5,95 plus f 2,— verzendkosten op postrekening 51 74 00 t.n.v. Kalenderactie Pro Juventute, Postbus 7101, Amsterdam.

W. WALTHUIS

De Sovjets en conventionele aanvallen

Een van de belangrijkste regels voor de studie van de Sovjetrussische militaire organisatie en operationele praktijk is: doe wat de Russen zelf doen; met andere woorden: bestudeer hun voorschriften. Ook nu is dit belangrijk, omdat de Sovjets meer belangstelling tonen voor, en zich voorbereiden op, conventionele operaties in Europa op grote schaal en zo nodig van lange duur.

Hoewel aan het operatietoneel gebonden nucleaire strijdkrachten (Tactical Nuclear Forces (TNF)) nog steeds een belangrijk element van de Sovjetrussische strijdmacht vormen, is de Russische belangstelling in een verbeterde conventionele „capability” sinds het einde van de jaren '60 voortdurend toegenomen. Dit betekent echter niet een strategische ommezwaai, integendeel: met deze toegenomen „capability” is de „dual capability” verwezenlijkt, die reeds in de jaren '50 was aangekondigd. De Sovjet-Unie kent geen op zich zelf staande „conventionele optie”. Wel wordt erkend dat de initiële fase van de operaties conventioneel kan zijn en dat dit gedurende een tamelijk lange periode moet worden volgehouden.

Het is niet juist te spreken over een „Sovjet-Blitzkrieg”-strategie. De Russische stoottroepen (*udarnaya armiya* = shock army) zijn inderdaad bedoeld om offensief op te treden en onder uitbuiting van het verrassingseffect door middel van een snelle doorbraak een doeltreffend antwoord van de tegenstander te beletten. Het is voor de verdediger dan nutteloos nucleaire wapens in te zetten omdat het daarvoor te laat zal zijn. Het eigen gebruik van nucleaire wapens zal ervan afhangen of de Sovjets de gestelde strategische doelen met be-

hulp van conventionele operaties kunnen bereiken.

De grondgedachte is die van de neutralisatie (*podavlenie*) en vernietiging (*porazhenie*) van de tegenstander op het slagveld. Hiertoe zijn mobiliteit en vuurkracht de onontbeerlijke voorwaarden: zij moeten resulteren in een overmacht die de tactische doorbraak met conventionele wapens mogelijk maakt.

Bijgevolg zijn de Sovjet-pantsertroepen in Centraal-Europa versterkt en gemoderniseerd, o.m. door introductie van de T-72 tank. Ook zijn nieuwe „troop carrying fighting vehicles” (de BMP-76PB en de BMD-1) ingevoerd, die een eigen vechtervermogen hebben en aldus méér zijn dan de bekende „armoured personnel carriers”. De logistieke verzorging is eveneens aangepast. Er is meer brugslagmaterieel; er is een voorraad munitie in voorste lijn die ruim voldoende is voor 30 dagen en ook de POL-voorziening is verbeterd. De uitrusting voor aanvullende troepen is geheel aanwezig in voorwaarts gelegen depots.

Dit gehele gamma van verbeteringen moet niettemin worden gerelateerd aan de tekortkomingen die de Sovjets zelf bij hun troepen meenden te constateren. De eerste daarvan was de kwetsbaarheid van de aanvalscolonnes, de tweede betrof het te geringe aantal kanonnen voor artillerievoorbereiding en de laatste het tekort aan infanterie-eenheden langs de aanvalssassen, waar het accent te veel bij de pantsertroepen lag.

Overigens is ook in de Sovjet-Unie het debat pro en contra de tank en de tankafweer (vgl. de Jom-Kippoeroorlog) nog gaande. Voorts is het tactische concept van het gebruik van de BMP evenmin uitgekristalliseerd. Een feit blijft, dat de Sovjets veel meer aandacht schenken aan „a relatively prolonged conventional cam-

Deze rubriek bevat uittreksels uit binnen- en buitenlandse publicaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

paign” (US Secretary of defense Donald H. Rumsfeld in zijn „Annual Defense Department Report”, FY 1977, blz. 118), waarin het concept van *podavlenie* en *porazhenie* bijna het karakter aanneemt van een „pre-emptive” optreden.

„Soviet ground forces and the conventional mode of operations”, door prof. J. Erickson, in „RUSI Journal”, juni 1976 M. W. A. WEERS, kol KLU

Huldeblijk oud-cadetten 150-jarig bestaan Koninklijke Militaire Academie

In deze kolommen mochten wij al eens aandacht vragen voor het 150-jarig bestaan van de Koninklijke Militaire Academie en in het bijzonder voor het „Huldeblijk oud-cadetten“.

Ditmaal willen wij nader ingaan op dit huldeblijk, waarvan al is gezegd dat het een cadeau is dat de leiding van de academie bijzonder graag wil ontvangen omdat het haar te enenmale ooit aan de financiële middelen zal ontbreken om het zelf aan te schaffen.

Alvorens dit te doen willen wij degenen die op de eerste publikatie reageerden — onder meer door ons succes te wensen — van harte danken. Deze reacties zijn voor ons een geweldige stimulans op weg naar het mooie doel: het tot stand bren-

gen van een huldeblijk aan het 150 jaar oude Kilacadmon.

Naar aanleiding van enkele vragen het volgende: de actie is bedoeld voor allen die als cadet de opleiding op de Koninklijke Militaire Academie, zowel te Breda als te Bandoeng, hebben gevolgd. Voorts zijn wij van mening dat geen separate acties moeten plaatsvinden: dit zou leiden tot versnippering van gelden en afbreuk doen aan de dachte van een gemeenschappelijk huldeblijk namens álle cadetten.

Ten slotte nog het juiste telefoonnummer van het secretariaat van het comité „Huldeblijk oud-cadetten 150-jarig bestaan Koninklijke Militaire Academie“: (070) 46 93 35, tst. 2470.

Het huldeblijk

Bij de verbouwing van de oude burcht van Breda tot renaissancepaleis werden in de jaren 1536—1538 dakkapellen aangebracht met rijk gebeeldhouwde gevels, elk voorzien van een cherubijnkopje.

In 1826 werd het paleis bestemd voor de huisvesting van cadetten, hetgeen verbouwing meebracht. De zolderverdieping met de dakkapellen werd vervangen door een tweede etage. Daarbij moesten de dakkapellen het ontgelden en vielen de sierlijke voorgevels onder de slopershamer. Het materiaal was overigens goed bruikbaar: als ondergrond van de manege! Daar vond men de brokstukken terug toen in 1962 de spade in de grond ging voor de bouw van het Prins Bernhardpaviljoen. Men heeft ze toen zorgvuldig verzameld en bijeengebracht in de kelders onder de Egmondgalerij en het Blokhuis.

Wij gaven in de vorige publikatie al aan dat één topgevel kon worden gereconstrueerd: nauwgezet werk van gespecialiseerde restaurateurs. Door hun arbeid kan de gevel weer zodanig worden hersteld dat een fraai historisch monument wordt gered. Ingemetseld op de binnenplaats van het kasteel (in de muur die zich bevindt aan de rechter kant, wanneer men, staande onder de Henricuspoort, kijkt in de richting van de klok) komt de gevel het mooist tot zijn recht.

Het is deze restauratie die het comité „Huldeblijk oud-cadetten 150-jarig bestaan Koninklijke Militaire Academie“ als cadeau heeft uitgekozen. Het comité sreekt de verwachting uit dat een ieder de voortvarendheid waarmee het is te werk gegaan aanvaardt. Men bedenke dat de omvangrijke arbeid van rondvragen en polsen het comité een aantal ideeën zou hebben opgeleverd waaruit dan toch nog een moeilijke keuze zou moeten worden gemaakt. En... wij mochten toch ook wel rekening houden met het verlanglijstje van de jarigel

